

Legjobb és leghíresebb
pipere holgypor: a
La
Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

A női szépség
emelésére, tökéletesítésére és fen-
tartására legkittünb, teljesen ár-
talmatlan, vegytiszta és szirmen-
tes készítmény a 7502
Margit Crème.
Rövid idő alatt szünteti szepit,
májfoltot, pattanást, bőrtörést (mit-
t) és minden más bőrbajt. Kisimítja a ráncokat
és himlőhelyeket, még koros egyéneknek is tőle bájos
arczsinat kölcsönöz. Ára 50 kr., nagy 1 forint.
Margit holgypor 60 kr., 3 színben. Margit szap-
pan 35 kr. Margit fogpó (Zahnpaste) 50 kr.
Készítő FÖLDES Gyógyszertára,
Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: Török József Gyógyszertára, Budapeston
Király-utca 12.

Üdvös tanács.
Köhögésnél, rekedtségnél, a torok és légzési szervek mű-
ködési zavarainál Egger biztos hatású
MELLPASZTILLAI
veendők. (1 doboz 50 kr. és 1 frt. Próbadoz 25 kr.)
A gyomor rendetlen működésénél radikális hatásúnak
bizonyultak.
Egger Szóda-Pasztillái.
(1 doboz 30 kr.) Mindkét szor kapható minden gyógyszer-
tárban. — Fő- és szétküldési raktár Magyarországon:
„Nador”-gyógyszertár Budapest, Váci-körút 17. sz.

Millenniumi nagy érmmel kitüntetve.

DEHMAL KÁROLY
Zongora-gyáros és kölesző intézet.
BUDAPEST, 7464
IV., Károly-körút 20. sz.
Zongorák, pianók és
rövid zongorák és
választékban, használt
zongorák eladása.
Javítások és hangolások
olcsón eszközöltnék.

Tessék kísérletet tenni
és meg fog győződni, hogy patkányok és po-
egerek kártására minden körülmény közt leg-
biztosabb a László József gyógyszerésze által feltalált
patkány pusztító-szer.
Bámulatos hatást és biztos sikerét ezernyi ezer elismerő nyilatkozat
bizonyítja.
Ára 1 doboznak 1 frt., 6 doboznak 5 frt., használati utasi-
tással. — Kapható:
LÁSZLÓ JÓZSEF gyógyszerésznél
Maros-Ujvár (Bécs). 7468
Budapesti főraktár: Egger-féle Gyógyszertár a „Nadorhoz.”
Váci-körút 17.

Érdekes tudnivaló
Hölgyek részére,
hogy
a **Sihulsky arezkenőcs és mosdóvíze**
az arezbőr kóros eltávolításánál, különösen szepit,
májfolt, pörzsének ellen a **leghatásosabb szer.**
Az eredeti vóny a gyógyszerár egyedüli tulajdona.
Ára 70 kr. 7520
Sihulsky balzsámos növény-szappan
eltávolítja a bőrre lerakódó kórokozó anyagokat,
melyek betegség folytán vagy a levegő porával a bőr
légző mirigyait a rendszeres működésben gátolják.
Ára 30 kr. — Kapható:
Szoloczky Géza gyógyszerésznél Kassán.

Fekete selymekelmék
legvalószínűbb festések, a kellemes viselés- és tartósságért jótál-
lelvél. Magánosok részére közvetlen megrendelési forrás;
igazi gyári árak mellett vámtmentesen házhoz szállítva. Ezer
meg ezer elismerő irat. Minták, fehér és színes selyemből is,
bérmentve küldetnek.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
királyi szállítók
selymekelmé-gyárak szövetsége Zürich. 7375

Való-
di amerikai Onborotváló-készü-
lék „STAR” ára 5 frt.
Borotvakések, zsebkések, va-
lódí solingeni és angol gyártmá-
nyok a legolcsóbb árak mellett.
KELETI J.-nél Budapest, Koronaherceg-utca 17.
7475

Prof. Nothnagel
art mondja: Kétúdon hat osz, körsvény,
szaba és más hasonló rheumatikus fájda-
maknál a Gaultheria-olajot belsőleg, a
Gaultheria-szess külsőleg. Hatása feltét-
lenül biztos. Ára mindégynék 1-1 forint.
A Goulth-pastillából néhány darab megisztá-
tati a garat- és gégehurut, köhögést és rekedt-
séget. Ára egy doboznak 75 kr. Kapható: Has-
linsky Sándor-téri gyógyszerárban, Bpest.

**Köhögés, rekedtség és el-
nyálkásodás ellen**
legjobb hatású szer a
RÉTHY-féle pemetefü-czukorka,
mely ezen bajokat gyorsan megszünteti. Kapható min-
den gyógyszerárban. Egy doboz ára 30 kr., 5 doboz-
zal 1 frt 50 krért bérmentve küld. 7264
Réthy Béla
gyógyszerész Bécs-Csabán.
Csak akkor valódi, ha minden
doboz fenekén aláírásom látható.

5. SZÁM. 1898.

BUDAPEST, JANUÁR 30.

45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt 1 félre — 6 *Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
félre — 4 *Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5 —
félre — 2.50Külföldi előfizetőknek a postai-
meghatározott vitéldij is esato/andó.

GRÓF TISZA LAJOS.

1823—1898.

A MAGYAR KÖZÉLET egy nevezetes, nagy mun-
kásságú férfiut vesztett el a jelen január
hó 26-án, gróf Tisza Lajosban, a ki jeles
tehetségeit egész életén át a közügyeknek szent-
telte.

Nagyobb szabású és általánosabb hatású mű-
ködése 1861-ben kezdődött, mikor az ugrai
kerület országgyűlési képviselőjévé választotta.
Azóta, Biharban két évre (1867—69) terjedt
főispánsága idejét leszámítva, folyton kiváló
tényezője volt parlamentari életünknek. 1870-ben
a fővárosi közmunkatanács elnöke lett s e tén-
nyel adta a nagy feladatokra való rátermettsé-
gének, hogy nem sokára, mikor Gorove vissza-
lépett, ő nevezetett ki közlekedésügyi minisz-
terré. Az ő kormányzása alatt történtek az első
lépések Magyarország rendszeres vasúthálózatá-
nak megteremtése ügyében. Ezt ugyan az ország
akkori nehéz pénzügyi helyzete miatt nem
valósíthatta meg, de az ő kezdeményezésére
több fontos törvény hozott.

Nagy esemény volt Tisza Lajos államférfiúi
szereplésére nézve az 1875-ben történt fuzió,
mikor ő, ki addig a Deák-párt tagja volt, egy-
azon működési alapra léphetett addig ellenzéki
bátyjával, Tisza Kálmánnal. Miniszteri tárczá-
ját ugyan letette, azonban annál nagyobb tevé-
kenységgel vett részt az országgyűlésnek külö-
nösen közgazdasági természetű munkásságában,
így nevezetesen a nagy fontosságú erdőtvény
megalkotásában, a mire mint az országos erdő-
szeti egyesület elnöke szakszerűleg is illetékes
volt. De egyébként is kiváló szerepet vitt a
parlamentari életben. Több ízben volt elnöke a
magyar delegációnak, mely működésében poli-
tikai ellenfeleinek elismerését is kivívta.

A Tisza Lajos nevéhez fűződő sikerek közül
legkiválóbb Szeged városának újjáalkotása, hol
mint királyi biztos lankadatlan erővel és kitar-
tással fáradozott, hogy a várost romjainból föl-
emelve s jövőre az árvízveszedelem ellen min-
denkorra biztosra tegye. Nagy nehézségek gör-
dültek itt elébe; de ő mindezeket leküzdve, a
vele buzgón közreműködő férfiak segítségével
csakugyan megvalósította a király jóslatát.
Szeged néhány év alatt valóban „szebb lett,
mint volt” s ma Budapest után nagyságban
is, építészeti tekintetben is legelső városa az

Stetka Gyula festménye után metszette Bálint Benedek.

GRÓF TISZA LAJOS.

Szépség és egészség.
Korunk főnyavalyja
az idegesség
és vértelenség, melyből szá-
mtalan kör származik. Ez ellen
pedig legbiztosabban hat a
vasas chinabor
1 üveg 1 frt 20 kr., 5 üveg
franco küldve 6 frt.
Sharryval van készíve és min-
den hasznosító készítmények
közt a legkisebb olcsósággal és
vessé tartalmazz.

ROZSNYAY MÁTYÁS gyógyszerész Aradon.

Kapható Budapeston: 7489
Török József Gyógyszertár és minden magyarors. gyógyszerárban.

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Készít: a) gépeket és építési munkákat, teljes malomberendezéseket,
vasúti kocsiakat és vasúti felszereléseket, transmissiókat.

Speciálisai: b) Kéregöntvény vasúti kerekek, váltók, zuzómű-
vek, hengerek és ágyugolyókhoz. **Aczélöntés.** — **Hengerszék**
kéregöntetű hengerekkel mind a magas malmászathoz, mind pedig a
parasztra őrléshez a **egész malomberendezések.** — **Facsiz-
lázhoz, papir- és cellulosa-gyártáshoz való gépek.** —
Vízikereket nagy sikerrel pótló **turbinák.** — **Zsilipek, csőveze-
tékek, frictiós kapcsolások, rotációs dynamo-méterek.** —
Mechwart-féle **forgó gőzeke.** — Elektromos világítás s erőátvitel egy-
irányú váltakozó- s forgárammal, dynamo-gépek, motorok, elektromos
bányaberendezések, felhúzó, szellőztető, elektromos utak, hordozható
elektromos fűrógepek; elektromos daruk, szivattyúk, ivlámpák, mérő-
készülékek, stb.

7124

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.)

Gyógyszertár „az arany
bírodalmi almához”. **PSERHOFER J.** Bécs.**vértisztító labdaccai,**

azelőtt **egyetemes labdacoknak** nevezve,
az utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mert tényleg nagyon sok betegség
létezik, a melyekben ezen labdacok valóban kitűnő hatásúnak bizonyultak.
Sok évtized óta általánosan el vannak terjedve ezen labdacok és nagyon
keves család lehet, a melyben ezen kitűnő háziszertől egy kis készlet hiányozna.
Sok orvos ajánlotta és ajánlja ezen labdacokat házi szer gyanánt, legfőképp
minden baj ellen, a mely rossz emésztés vagy dugulásból származik,
mint: az epékeringés zavarai, májbaj, a belek elcsenyedése, szél-
kólika, vértörlés az agyba, áltesti bajok (aranyér) stb.
Vértisztító tulajdonságuknál fogva különösen jó hatással bírnak vérsze-
génységnél és az ebből származó betegségeknél, mint: sápkór, ideges
fejfájás, stb. Ezen vértisztító labdacok ezenkívül oly enyhén hatnak, hogy
legokosabb fájdalom sem okoznak és ezért a leggyengébb személyek, sőt
még gyermekek által is aggodalom nélkül bevehetők.
Egy tekercsnél kevesebb nem küldetik. A pénz előleges beküldése mellett
portmentes küldéssel együtt egy tekercs labdac ára 1 frt 25 kr., 2 tekercs
2 frt 30 kr., 3 tekercs 3 frt 35 kr., 4 tekercs 4 frt 40 kr., 5 tekercs 5 frt 20 kr.,
10 tekercs 10 frt 20 kr.

Kérjük határozottan: 7-12

„Pserhofer J. vértisztító labdacait”

kérni és arra figyelni, hogy minden doboz fedőfelírata a használati utasi-
táson álló Pserhofer J. névalírást, és pedig vörös betűkkel, viselje.**PSERHOFER J.** gyógyszerár, Singerstrasse 15. Bécs.

Raktár részére Török József Gyógyszertár, Király-u. 12.

Feszty társaság palotájában

Városliget

Krisztus a keresztfán

és Jeruzsálem

óriási körkép. Látható:

reggel 9 órától esti 4 óráig

Az esti órákban villanyvilágításnál.

Belépő díj 50 kr. 7397

Gyermekjegy 30 kr, katonajegy 50

mestertől lefelé 30 kr.

GRÓF TISZA LAJOS ÉS MUNKÁCSY MIHÁLY.

1891-iki fénykép után.

országának. Itt szerzett érdemeiért nemcsak a város halálja jutalmazta, hanem abban a nagy kitüntetésben is részesült, hogy ő felsége „szegedi” előnévvel grófi rangra emelte.

Szeged újjáépítésénél kitüntetett képességeit utóbb megint a fővárosban nyílt alkalma értékesíteni az által, hogy a kormány őt nevezte ki az új országház építő-bizottságának elnökévé. Egész erejével neki adta magát e nagy feladat teljesítésének. Az ország e legnagyobb középülete ügyeinek vezetésétől akkor sem vált meg, mikor az életét kioltó betegség már fenyegetőleg elhatárolódott rajta. Kimenni nem tudván, lakására szokta összehívni az építő-bizottságot s testi fájdalmait nagy erővel leküzdve végezte elnöki teendőit úgy szólván halála napjáig.

Egy ideig tagja volt gr. Tisza a Wekerle kormányának is, mint a király oldala melletti miniszter; de egészsége megromlása miatt csakhamar kénytelen lett e tisztségét letenni. Attól kezdve soha többé meg nem szűnt betegkedni. Vesebaja egyre jobban elhatárolódott s végre az orvosi tudomány és a leggonoszabb ápolás mellett is legyőzte és sirba döntötte az egykor oly edzett, daliás férfiút.

Pályafutásának e vázlatos áttekintése mellett élete külső történetéből is fölemlítjük a következő főbb adatokat.

1823-ban született családjuk ősi fészkeben, a biharmegyei Geszt községben. Testvérbátyjaival, Lászlóval és Kálmánnal, s öccsével, a korán elhunyt költői lelki Domokossal együtt kitűnő nevelésben részesült a hírneves pedagógus, Szőnyi Pál vezetése alatt. Középiskolai és jogi tanulmányait a debreczeni református főiskolában végezte. A szabadságharc után bátyjaival együtt Németországba ment s ott hosszabb ideig hallgatója volt a berlini egyetemnek, hol kivált jogi tanulmányokkal foglalkozott. Majd nagyobb keleti utazást tett s huzamosan tartózkodott főleg Egyiptomban. Hazatérte után csakhamar tevékeny szerepet kezdett vinni egyháza kormányzati ügyeiben, melyek iránt élete végeig lankadatlan lelkesedést és buzgóságot tanúsított. Mikor mint országos képviselő állandóbban kezdett a főváros-

ban tartózkodni, előbb a pesti reform. egyház, majd pedig a dunamelléki egyházkerület is mind több-több irányban igyekezett őt ügyeinek intézésébe vonni, végre mindkettőnek főgondnokává lett, mely tiszteleti állását haláláig megtartotta. Az ő főgondnoki működése idejére esik a budai reform. templom építése és papi állásának szervezése, úgy szintén a zuglói ref. templom létesítése. Az egyház ügyei mellett szintén nagy buzgósággal foglalkozott a hatósága alá tartozott fő-, közép- és elemi iskolák dolgaival is.

Családot nem alapított; de annál melegebben ragaszkodott testvérbátyjai családjaihoz, melyekben oly példásan uralkodik az egymás iránti szeretet.

Gróf Tisza Lajos elhunyt alkalmából két arcképét mutatjuk be. Az egyik Munkácsy Mihályval együtt ábrázolja a gróft az azon időben (1891-ben), a mikor a nagy művész társaságában látogatott el Szegedre, hogy részt vegyen egy helyi ünnepélyen. A másik, mely egész alakban, illetve tünteti föl gróf Tisza Lajost, egy festmény másolata. Ez a festmény az országos erdészeti egyesület budapesti épületének nagyterme számára készült.

A CSÁRDA ELŐTT.

Pataky László rajzához.

Esik, esik... hull a hó,
Sikongó szél hordja...
Messe van még a falu,
Nem látszik a tornya.

Szegény utas mit tehet
Ily csudar időbe?
— A csárdába betekint
Szíverősítőre!

Sárgát, Fakót kiköti
S biztatja szép szóval:
Jó szénával, abrakkal,
Meleg istállóval.

Meglátja bent a csárdás
Bogárszemű lányát;
... Befújhatja már a hó
A Fakót, a Sárgát!

L. G.

PÜNKÖSDI KIRÁLYSÁG.

Zola Emil költeménye.

Májusi virágzás esoda derűjében
Egy piczike kunyhó volt mindig a vágyam,
Melynek képe ott ring enyelegve lágyan
Krisztály tiszta patak gyöngyös tükörében.

Ágbogokba rejtett iczi-piczi fészkek,
Ösvény se vezessen titkos közelébe,
Szomszédja se legyen, hacsak nem a fészke
Turbékoló, csókos fehér galambnépek.

Az, a mire vágyom: szürke sziklaszálon
Elterülő csokra örökzöld szilfáknak.
Csókokat cserélve a hova eljárának
Estende a szellők szerelmes dalszárnyon.

El-elálmódózó agg olajfa-erdők
Őszülő fejüket a mint megbölgintjék.
Bohókás, ölelő, futó szőlőindák
Smaragdós dombokon dúm gerezdet termők.

Zöld levenduláknak, szagos demutkáknak
Illatosan puha, ingerlő mohágya.
Vagy egy kicsi birtok, tán ép akkorácska,
Milyenben gyermekek szembekötött játszanak.

S a mire én vágyom e kedves magányban,
Hogy magamnak benne oly népet teremtsék,
Hogy költői álmát fenkölt ihletemnek
Elevenre válva hullámozni lássam.

De mindenek felett a mire én vágyom,
S menten leköszönnék, hogy ha meg nem volna,
Szőke haju bűvös, hű királyasszonyra,
Bírodalmamban hogy lenne édes párom.

A csókos szerelem királynéja lenne
A homloka fenkölt, szeme gyönyörkönyves
S olyan lenge, tünde, olyan bájos könnyed,
Hogy kis lába nyomán fűszál se görnyedne.

Gerő Attila.

FÖLJEGYZÉSEK A MAGYAR SZABADSÁGHARCZBÓL.

Egy tábornoki honvédtiszttól.

XI.

(Polytás.)

Egy iskolatárs feltalálása.

A Budavárban foglyul ejtett tisztek között egy iskolatársamra akadtam, kivel Szegeden 1847-ben együtt laktam, s mindketten a 8-ik osztályt járjuk. A mint Hentzi tábornok feltalált napirányítását olvastam, ő a vár védelmében élénk részt vett, sőt a várparancsnok különös elismerését is megnyerte, még pedig azon melegségeért, hogy az ostrom elején önként vállalkozott arra, hogy egy válogatott gyalog csapat élén a budai városi (most János) kórházban beteg hátrahagyott császári katonákat a magyar sereg hatalmi köréből kiszabadítsa, s a várba fölvezesse, a mit nagy bravúrral végre is hajtott. Megismertük, üdvözöltük egymást, és én fölszólítottam, hogy lépjen át a magyar seregbe, de nem értem vele célt, hajthatatlanul hű maradt a zászlóhoz, melyre esküdött. Ugyanezen barátom, névszerint Völcz Frigyes, mint dandárnok vett előkelő részt a boszniai hadjáratban, és később a magyar ezredek előtt igen népszerű, kedvelt tábornok, sőt altábornagy lett, bárói rangot is kapott. Nem rég halt meg Triesztben.

XII.

A fővezér katonái közt.

Mi bírja a katonát törhetlen ragaszkodásra és vak engedelmességre fővezére iránt? Kizárólag a népszerűség varázsa; és mivel szerezheti azt meg a fővezér? azzal: ha személyes bátorságának kitüntetésével katonáinak valódi atyja gyanánt viselkedik, azoknak mindennemű szükségleteiről lelkiismeretesen gondoskodik, elhe-

lyezésük, pihenőjük, élelmezésük, a sebesültek kellő ápolása iránt kitelhetőleg személyesen érdeklődik és meggyőződik, a tapasztalt helytelenséget és visszaélést pedig irgalmatlanul sújtja. Ezt tette *Görgei*; ime néhány példa.

Panasz történt a vágómarha, a bor rosasága, a szénadagok szabálytalansága, elégtelensége miatt. A fővezér gyors, szigorú vizsgálatot rendelt. A hadi-törvénysek Kohn szállítót, egy híres pesti czég főnökét, a vele egyetértő B. honvédszázadoszt és egy hadnagyot halálra ítélte. Görgei mind a hármat irgalom nélkül fölakasztatta, s az illető hadtest főintendánsát, ki nem volt eléggé körültekintő, elbocsátotta.

A komáromi várban benrekedt néhány császári kézműves-katona, közöttük egy csapat péklegény. Mikor Görgei a várat ostromló osztrák sereget szétverte, egy közhonvéd sületlen, nyúlós kenyeret hozott mutatónak a főhadiszállásra, panaszkodván, hogy azt meg nem ehetik. A fővezér rögtön vizsgálat után másnap két péket fölakasztatott. Volt aztán sült kenyér a javából.

Főris főorvos a 26-ik zászlóaljnál, mivel a július 2-iki komáromi csatában nem volt a csapata által formált négyosztagban, melyet ellenséges lovasság támadott meg, hanem valamiképpen a Csillagvár irányában hátrafelé tévedt, gyávaúságért halálra ítéltetett és a fővezér csakis az öregek főorvos egri tisztársainak kérésére kegyelmezett meg életének, az ítéletet degradálásra változtatván.

Somogyi huszárszázados titkos parancsnak Görgei Armin alezredeshez, a felvidéki mozgócsapat parancsnokához futatni küldve, a levelet nem kézbesítette, mert a mozgócsapat már szinte Árva megyébe hatolt, nem törődve azzal, hogy összeköttetése a fősereggel meg is szakadhat (a mint tényleg történt is), és mert Somogyi nem akart a Hurbán-féle császári segédcapatok által beköborolt területeken átbujdosni, a fontos levelet Jeszenák bárónak, a forradalmi kormánybiztosnak adta át kézbesítés végett. A fővezér Somogyit tiszti rangjától rögtön megfosztotta.

Ugyancsak a július 2-iki komáromi csatában történt ama köztudomású tény, hogy az osztrákok az Ácsnál emelt sáncokat az ágyúkkal együtt rohammal elfoglalván, egy többnyire újonczokból álló honvédszászlóaljat Görgei, a ki a baj helyén rögtön ott termelt, úgy állított meg a futásban, hogy rendeletére két kartácslovást tettek, mire a zászlóalj hanyatt-homlok előre törve, a sánczokból az ellenséget ismét kiverte. Ezen bravours tény a sánczban elesetteken kívül még hét honvéd életébe került, kiket az a két lövés elsöpört.

Az oroszok előli visszavonulásnál Rimaszombat és Miskolcz között tapasztalván Görgei, hogy az e vidékről származó tisztek és legénység közül számosan elszélednek, s hogy ezért a csapatok létszáma észrevehetőleg csökken, mindenkinél szigorú kötelességévé tette, hogy csapatjánál tartózkodjék, s az ezen parancs ellen vétőt, vagy az igazolatlanul kocsin vagy lovon találandót agyonlövétessel fenyegette. Koch százados, a főhadiszállás teljhatalmú főporkolábja ekkor találta Hősfy főhadnagyot az egri 26-ik zászlóaljból egy útszéli fogadóban, kocsiját pedig a fogadó előtt. Daczára orvosi bizonyítványának, melyet nem fogadtak el megbízhatónak, Hősfy agyonlövettet, s a hadbíró is, ki Hősfy csak rangvesztésre találta elítélendőnek, közel járt ahhoz, hogy szintén agyonlőjék.

XIII.

Görgei jóslata.

A magyar hadsereg egyik legnagyobb csatája Komáromnál 1849 július 2-án ment végbe, a

A táborban készített egykorú rajz után.
GÖRGEI ARTHUR TÁBORNOK 1849-BEN.

Mélyen érzett jóslata volt ez a bekövetkezett eseményeknek.

XIV.

A váci csata után.

A mint Görgei a komáromi második csata eredménytelensége után a kormány unszolására, de most már a körülmények kényszerűségénél fogva is hadseregével a Duna bal partján a főváros felé közeledett, Vác környékét Paskievitz herczeg oldalcsapataival már elárasztva találta. Kísérletet tétetett ugyan azonnal a támadásra, de bizony a támadás másnapra hajnalban elszánt önvédelemmé változott, s oly elkeseredetté fajult, hogy még a város főterén is véres lovassági összecsapások történtek. Ez alkalommal különösen a „Hunyady-huszárok” tüntették ki magukat; de volt is reá szükség, mert másként az egyetlen fölfelé kigyózó hegyi úton alig vonulhatott volna el a hadsereg éjszaka felé.

A visszavonulás éjjelkor kezdődött; és pedig borzalmas rendetlenségben, mit leginkább a megszámlálhatlan magánfogatok és szekerek okoztak, melyek a visszavonulásra szolgáló egyetlen útczában a csapatok és útegek közé furakodtak, s az egész tömkeleget megmozdítatlanná tették. Tudva van, hogy ezt a veszélyt fenyegető borzasztó zűrzavart ismét csak Görgei erélye és rettenthetlen bátorsága szüntette meg az által, hogy a főhadiszálláshoz állandóan vezényelt, ez alkalommal faklyákkal ellátott huszáraival kiméletlenül a rendetlenségek közé esett, jobbra-balra karfapozta a megrémült tömeget és daczára fejéből újra kitört lázas állapotának, nemcsak reggelig, de másnap is egyhuzamban helyt állott s az országút hidjáról sűrű ágyúzással igyekezett az üldöző oroszokat visszatartani.

Ilyenformán ment a visszavonulás Rimaszombatig, úgy, hogy valahányszor a csapatoknak főzni, étkezni kellett volna, mindig megdörögtek az orosz ágyúk, s alig volt lehetséges egy kis pihenőre szert tenni. Természetes, hogy ekkor az élelmezés is nagyon gyalog volt, mert a társzekeret a tartalékkészletekkel együtt — igen helyes elővigyázatból — mind a Garam völgyén vonultak párhuzamosan fölfelé. Én magam például: Vácztól Rimaszombatig nem ettem kenyeret, pedig egy szép nagyot kaptam a püspöki kastélyban, hol a főhadiszállás volt, de annak tüstént gazdája került, addig ugyanis, míg a parancsnok éjjeli szétküldtük, biz azt ellop-ták, s így egy tisztársammal együtt négy napon át egy nagy szalámin élőködünk, a mit Váczon vettem 20 forintért.

Ekkor adta ki a fővezér azt a szigorú parancsot, hogy a hadsereghez nem tartozó, két ezret meghaladó különféle járműveket menetközben a csapatok között megtérni nem szabad, vagy a sereg előtt menjenek, vagy utána sorakozzanak, különben válogatás nélkül felgyújtatnak. Görgei ezen szigorú parancsának érvényt is szerzett, mert annak végrehajtását Koch főporkoláb-kapitányra és 50 válogatott huszárra bízta, kik a parancsot kimélet nélkül foganatosították is. Egy ily alkalommal történt, hogy a kedvesével kocsizó Villám nevű ezredes, a ki neki nem engedelmességet, kölcsönös kardhúzás után meglehetősen összekaszabolta.

A világi fegyverletételnél gr. Rüdiger orosz tábornok, ki a magyar sereg körülzárását intézte, kölcsönös üdvözlés után Görgeivel társalgott, s a többi között a váci csatáról is beszélgetvén, szóról szóra ezt mondta: „Das war ein heisser Tag in meiner Cavallerie-Division, allein sind gegen 600 kampfunfähig geworden.” („Kemény nap volt ez lovashadosztályomra nézve, csak harcképtelenné mintegy 600-an lettek.”)

XV.

Tomori Anasztáz, mint pápa.

Sarkadon, mikor már orosz fogságban voltunk, többen meghúzódtunk egy házban, hová meghívtuk magunkhoz az utcán tévelygő Aulich tábornokot is, kivel együtt fogyasztottuk el az ott 20 frton (magyar bankón) vásárolt libát. Ebben a házban egy orosz tábori pápa feküdt kolerában; nagyon pusztított a járvány közöttük. A szobát, melyben feküdt, orosz szokás szerint tele rakták apró égő viaszgyertyával, még a beteg újjai közé is dugtak egy párt, s minthogy vonaglása közben nem volt más közelében, csak néhány imádkozó, éneklő katona: Tomori megszánta szegényt s fogta magát, a pápa szent könyvét kirakta, szemeit ájtatosan forgatni s amúgy is szép nagy szakállát simogatni kezdte, s a haldoklók végbücsűtőjét siránkozó, való-

volna ide mi is a száraz levelek és letörött gallyak közé. A saját magunkra alkudó kocsisok mind újabb csalafinta ígéreteket rikkantoztak a bakról, míg neki szaladtunk a kis gyepoldalak, belébotlottunk a Prospect Park fölégyazott virágültetéseibe s azután ott voltunk a parton, ott folyt előttünk sodró zubogással a Niagara.

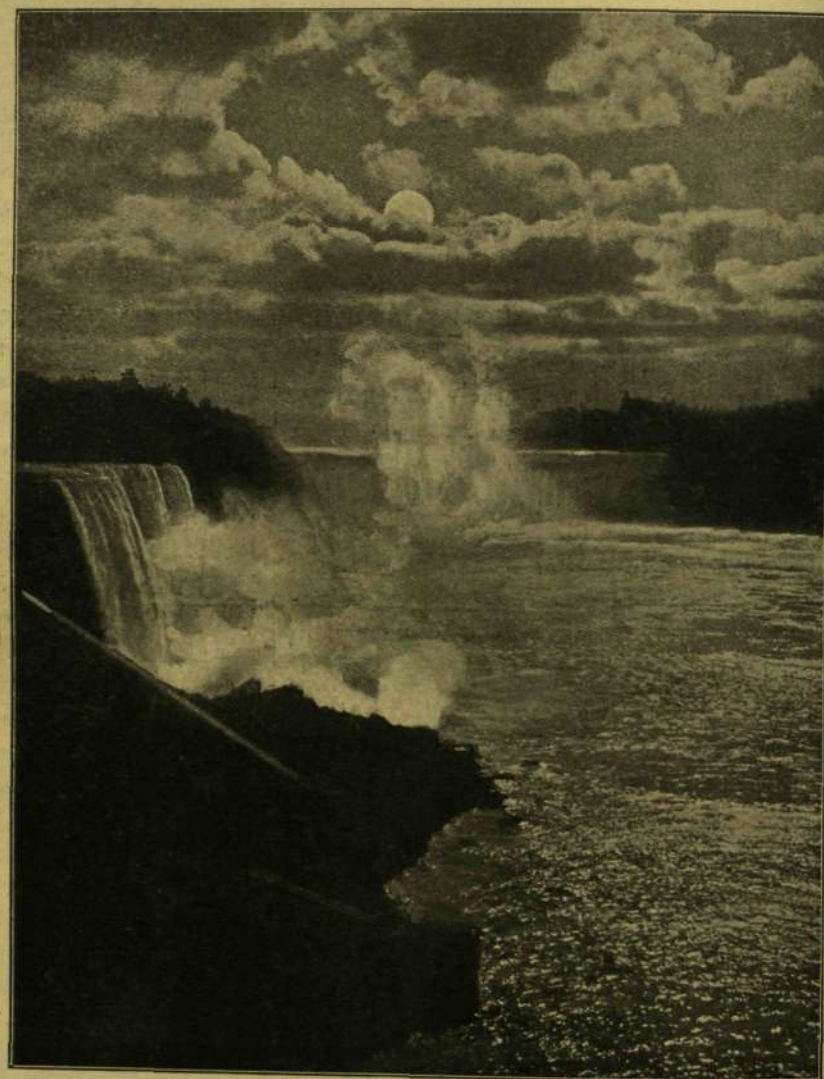
Középen a Goat-island. Egy szét nem civilizált darabja az öt indián-földnek, a hol fekete-kérgű óriási fák dőlnek egymásra; köztük vörhenyösen csillognak az összefonódott gubanczos cserjék, s azok bogazatán is átnyúlik egy-egy tenyér-levelű ág, oly sárga levelekkel, mint az agyagföld vagy meg egy törött fenyőfa vasszínű terebélye sötétlik. A vízben kisebb facsoportok meredeznek, mindannyi egy-egy külön rejtélyesség, a melyek baljósatú sejtésekkel lépik meg a mi elfinomult, gyár-rontotta, salon-verte idegze-

zuhant le hanyatt-homlok az American Fall. Milyen nehéz volt lélekzetet is venni. Az egész víz-ár, a melyet eddig futásában láttam, most sötétbe játszó barna színt mutatott, foszlóvá lett, mint a hullongó hó, bársonyossá, mint a legnehezebb mente-szövet, virág-mintázat helyett bugyogó foszlányokat hordozva magán. És az egész óriási víz-tömeg, a mely kősziklát ás és embert pusztít, oly fölséges könnyűséggel buggyant le két szálfá-magasságból, mintha csak könnyű játékot akarna mutatni, és égető izgatottságba hozni a szegény embert, a ki nem mer szóba kezdeni látásától.

Egy siklón leértünk az American Fall szikla-aljába, s a lueskos kövek közül néztük, hogy válik felig üvegszínű porrá a víz, és gomolygó hófélék felhőket csap föl, a melyek esoda-finomsággal keveregnek, egyik felül eltűnik, a másik csipke-hullámokat játszik, szétrebben, meg

ROCK OF AGES (IDŐK SZIKLÁJA).

A NIAGARA VIZESÉS.

A PROSPECT POINT.

ságos pópabangon egészen komolyan görögül elénekelt. (Tomori görög-keleti hitű volt.) Ez a beteget nagyon megvigasztalta, a katonákat pedig annyira bámulatba ejtette, hogy nem győzték kezét, ruháit csókokkal elhalmozni. A szegény pápa most már sokkal nagyobb lelki nyugalommal költözött el a másvilágba.

(Vége következik.)

«A VIZEK MENNYDÖRGÉSE.»

Levél a Niagara zuhatag mellől.

A sáros utcán kemény papirost fektettek keresztül járdának s azon botorkáltunk a Niagara partja felé, miközben a gomolygó felhők pásztás esőt hullattak reánk. Az irdatlan fehér szállodák, hosszú-hosszú ormótlan erkélyeikkel be voltak lakatolva; az indián portékák árulói, panorámások és publikánusok sátrai beszögezve s a ki kocsis, kalauz és fénykép-hordozó még itt maradt a zsebfosztogatók közül, az mind ránk esett, mintha csak őszi prédának hullottunk

tűnk; s a meddig csak egy-egy szikla mered ki a folyó árjából, mindenütt áll legalább egy fatörzs s meg nem rendite integet folyton.

A kis faszigetek között pedig kőről-kőre, törmelékéről sziklára bukva, bukenczezve rohan a víz. Alig van szegénynek egy percnyi nyugta, mert hol örvényeket fúr a sodrás, hol egy kőkolonc veti neki nagy fejét, aztán meg a hid alatt az egész folyam-ág forrásba jut, a habokból szökő oszlop válik, egyik a másikat dobja az égnek s míg olyik háromszoros forgásban üti-kalapálja a kőfejeket, addig az egész levegőt tompa, mély hangú zizegés tölti el. A zengés a part alsóbb lejtőjéről jön.

Arrafelé megyek, keresztül vágok egy pár vizes fűszőnyegen, a melyet most gereblyéznek, de még mindig nem látok semmit. Lassanként fehér füstöt veszek észre, s a honnét az fölszáll, ott egy fekete vonal látszik: vége a folyónak. Még egy mű-kert akasztott meg, aztán egy pár sikos lépcső s végre a Prospect Point bástyáján állottam; egészen mellettem, a könyökömnél

összeverődik és egy-egy hozzánk küldött részesekéjével megسيمogatja tagjainkat.

Megint fölértünk a siklón. Akkorra már az ég boltozatja is kiderült, és a másik oldalról, a Goat szigetnek tulsó felétől a kanadai partig nyúlva, meglátszott a nagyobbik vizesés, a patkó-zuhatag, *horseshoe fall*, a mely a tisztuló ködből világos kék-zöld színekben jött, jött kifelé. Meg kell látnunk.

Visszasiértünk a Goat-sziget hidjáig, és ott járdaltunk nagy gyönyörködésben az indiánok fái között, fölszedtük a kavicsokat, a dércsipe faleveleket és örültünk neki, hogy az elhagyott modern kiránduló hely a mi kedvünkért ismét hangtalan sűrűséggé változott. Hamar a tulsó felére értünk a szigetnek, de ott még nem fogadtott a nagy zuhatag. Előbb a három kis nővér-sziget *three sister-islands* hidjain keltünk át, míg lábunk alatt kisebb forgatagokban, elágazott lejtésekben tobzódott a Niagara. Talán sehol sem olyan vad, mint itten, a hol a fekete fák ágait itatja.

A harmadik testvér-sziget szélén már szemben voltunk a kanadai parttal. Szemközt a Vik-

toria-park filagoriái, fölülről a széles folyónak nagy ága jött fölvetett tarajjal s léjebb egy óriási kanyarulatot formálva lerohant a víz. Látszott, a mint tombolva terül széjjel az áradat, s a közepén, hol a sziklafalak egymáshoz hullanak, egyik zuhatag a másikba belé ütközik. Hogy közelebb érjük a nagyszerűséget, az összerőtt kis fa-lépcsőkön kimentünk *ter-rapin rock*-ig. Innét be is láttunk a mélységbe, a hová lerobbant az egyik Niagara-ág, de a legnagyobb és még mindig rejtőzött előlünk, s nem tudtunk sehogyan hozzáférközni.

A helyett a Kecske-sziget sarkán egy fatoronyban lépcsőre találtunk s annak szűk esiga-kanyarulatán, a melyekre egy-egy apró ablak vetett világosságot, lekúszunk a Cave of the Winds meredekére. Itt az Amerikai zuhatag épen előttünk ugrott le a sziklákra s a vízfűgőnyön át látszottak a zöldek, törött-üveghez hasonlító gyűrűcskék, a melyeket a habzó áradat vetett, a mint a viharzából megpihenve, esőndes simulással folyt le az Ontario-tó felé.

Az ijesztő függő hid alá épen most pányváz-nak oda egy új hidat, s mialatt a keresztbe szorított falasábokon átdözezőgeltek kocsin kerekei, kalauzunknak sikerült följebb emelni a bértaksát, mivel úgy találta, hogy először igenis keveset nézett ki belőlünk. De azután meg is szolgálta a pénzét, mert minden bazár-boltba bevitt, a hová soha életemben sem akartam bemenni.

Szép hajtás volna ez, le a Whirlpool Rapidig. Ott a Niagara ágya egészen összeshorol és egy hörgő torok-garatba nyomják bele egész vizét a meredélyes martok. Pompás hullám-viaszkodás támadt itt. Egymásnak hengerednek a széles habok, a köveken szinte lobbort vet a víz és száll ám föl a tajtékos por, mint a füst a parázsról. Mi csak egy hosszú, iszamos fapadló korlátja mellől nézhettük ezt, hanem ezek a sziklák itt, a mennyi hozontos fájuk, iszalagos futókájuk volt, azt mind oda homlították persze a zubogó csapásra, hogy jobban láthassák, hallhassák.

himbálózik ott, mint egy indián csónak. Patakzó és dörgő esések egymás mellett, míg végre az óriási víz kinyitja rettenetes száját, és elnyel követ, tuskót, patakot. Egy omladékká válik az egész, egy dördülés zubbánása hangzik, — a «Vizek mennydörgése.» Az ég leszáll a föld színére, a nap odaülteti szívárványát a meg paskolt kövekre, és az emberszív verése üti a percekét, a mint a bársonyos áradat hull folyton, folyton.

Mindenek van hasonlata, mása, de a Niagara-t szó-kép le nem mintázza, keretét a képzelődés nem tud köré fonni. Ő mindig egyedül van: a «Vizek mennydörgése.»

A hogy most a kanadai parton is szembe-jutottunk a Goat-szigettel, a Table-Rockról egy kis próbautazásra vállalkoztunk, hogy leszálljunk a vizoszlopok alá. Felöltöztettek viaszos vászonba, s jól bebugyolálva törülközőkbe, nagy bolond kaucsuk-csuhákkal leszálltunk a sülyesztő gépen. Odalent aztán hol a sziklafal mellett tapogatóztunk, hol alagúton

A CSÁRDA ELŐTT. — PATARY LÁSZLÓ RAJZA.

A kanadai zuhatagon a legrettentőbb csodát egészen innét sem láttuk meg s át akartunk kelni a tulsó partra, hogy szembe kapjunk a «Vizek mennydörgését», a mint a «Niagara» szóval az indián hívja azt. Be nem mehettünk. Alig jártunk még valamit, semmi fáradságban nem volt részünk és mégsem tudtunk tovább menni. Csak két órája volt, hogy megérkeztünk és mégis olyan emberfölötti, olyan megsemmisítő volt, a mit láttunk eddig, hogy szemünk, agyunk nem birt meg többet. Csak három-négy pontról néztük eddig a kisebbik részét a zuhatagnak, s már is oly erős volt a csapás, mit ősejére ránk mért, hogy úgy éreztük, mintha eldöntöttek volna, és oly kérlelhetetlen őserő ütközött belénk, mint mikor Macbethet földre-csapja az a látomány, hogy örökké a bűnnek folytonossága uralkodik ő fölötté.

Apró kis idegzetünket körülfonta a zúgás, mely ember-nemhallotta rettenetességekről beszélt, most és mindörökké. Haza botorkáltunk a szállodába, egész nap nem tudtunk könyvhöz sem nyúlni, csak az ablakon át néztük-nézegettük, hogy futnak a felhők az égen és a licizáló kocsisok a földön.

A második napot tehát a kanadai parttal kezdtük.

A Whirlpoolnál megfordul az út, és visszakocsiztunk megint a hidig, a honnét a villamos vasút mentén siettünk a kanadai zuhatag felé. Közben helyes ágbogas pihenőkék voltak, meg szemközt látszott, a mint az aluminium gyarak öntik ki magokból a víz-erőt, a mit a Niagarától elloptak. De mi ezekre nem sokat nézhettünk, mert a mint kibontakozott előttünk a Nagy Zuhatag, úgy beléhullottunk az ő csodálatába, mint a bogár a gyertya-lángba.

A kik kiszámították, mondják, hogy minden perczben félmillió köbméter víz zuhan itt le. Mások azt is tudják már, hogy hány ezer embererőt tudna pótolni ez a lerobbáló folyó. De én mindebből nem láttam-tudtam semmit, csak a szakadó áramlatokat követtem szemem, a mérhetetlenség párázata szédített. Percekig nem tud magához térni az ember, s mikor először fölecsúdik, semmit sem lát a Niagarából, csak azt, hogy az egész folyó levegőbe törő felhőket dobál ki magából. Lassan húzódik kétfelé a part s az Idők Sziklájától (*Rock of Ages*) a Kecske-szigetig kinyílik a látképünk. Egy szikla-esomót látok, a melyet zuhatagok ölelnek meg; azután megint egy-egy kő meredez, és új sus-torgó forrás siklik lefelé; idebb a mint le akar csúszni, egy fatörzs fonja kettőbe a vizet s úgy

bukdácsoltunk és kisebb tengereket ugráltunk át, míg a szemünk előtt szétterült a megrázott, kifáradt víz s előttünk vált hulló porrá a habja.

A társaság legnagyobb része itt meg is akadt, de mi vagy hárman hozzáfogtunk a fapallók megmászásához. Először ugyan egy egész vizomlás söpörte végig a csuhákat, de azután megvethettük a lábunkat a kövek között. A látvány, a mely itt várt, inkább különös volt, mint óriási. Mellettünk, — úgy tetszett, mintha a kövek alól jönne — a Niagara fehér felhőfátyola emelkedett föl; a fejünk fölül pedig csak jött ám lefelé egyik patak a másik után, ötven-méternyi ugorva. Mäskor ezt is szép zuhatagnak tartanám, de most még is örültem neki, a mikor fölemelkedtünk a nyikorgó gépen.

A harmadik napon csak egy perczig láttam a Niagarát; csak annyi ideig, míg az ember egyet sohajt. Hanem az a percz több volt, mintha örökké néztem volna.

Késő este volt s a hold teli tányérjával világította tiszta boltozatját. A kisérteties fákön átsurravva — a Prospect Pointhoz értem, — magam se hittem el, hogy a szerencse szállt rám, a mit csak ritka kóborlóknak ígér a könyv. A hold belenézett a zuhatagba, s akkor minden új színre, új képre és új, fölséges csodára változott.

A nagy mélységnek sötétségében alul a vizet sötétszínű égés borította el. A buborékokból gyémánt-karikák lettek és a viznek pora misztikus, belülről világító tájfékká változott. S míg két felől a sötétségből az indián fák meredeztek ki, s míg a zuhatag a felhőmályba húzódva dobott föl egy-egy ragyogó szikrát, addig a vizpor, tájtek és hulló áradat fölött, mintha a szent Grálkőnek földöntúli rejtélyessége volna, megjelent az éjszakában a holdszivárvány.

Csak egy percig láttam ezt, de egy pillanat alatt úgy megszálta egész idegzetemet mindörökké, mintha azóta álomban is, imetten is mindig látnám.

Dr. Hegedűs Loránd.

A KI HAZUDIK.

Ossip M. elbeszélése.

Tegnap óta gyárigazgató volt. Alig tudta ezt a szerencsét teljes nagyságában mérlegelni. Schmidt még egészen fiatal ember, ki eddig kis, alárendelt hivatalt viselt egy részvénytársaság gépgyárában; most a főresztvényesek egyike elválván a társulattól, külön gépgyárt alapított, melynek igazgatójává Schmidtet nevezte ki.

A fiatal igazgatónak éppen szabad napja volt s ezt arra használta fel, hogy a néhány állomásonyira fekvő szülővárosába utazzék. Ő maga akarta szülőinek megvinni az örömdetes hírt.

Vajon mit fognak majd szólni? Az öreg úr bizonyára büszke lesz fiára és a mama, — Schmidt e gondolatnál mosolygott, — a jó mama bizonyára így fog szólni: «Már itt az ideje, fiam, hogy megházasodjál». Milyen szívesen is foglalkoznak korosabb hölgyek a házassággal! Az igazat megvallva, maga Schmidt sem érzett valami nagy kedvet ahhoz, hogy agglagény maradjon, s e pillanatban, midőn jegyzőkönyvében az új gyár és a kert közepén fekvő új igazgató-sági épület tervezetét nézegette, nem csak magára, hanem a fiatal igazgatónéra is gondolt.

A vonat vigan robotgott tova, Schmidt egyik kocsii ablakánál ülve nézegette a zöldelő hegyeket, völgyeket, s a viruló természet szemlélésébe elmerülve ábrándozott jövőjéről.

Elképzelte, hogy egy hideg téli reggelen íróasztalánál dolgozik. Az óra egyhangúan ketyeg, a kályhában vidáman pattog a tűz. Ekkor megnyílik az ajtó, s a keskeny nyílásból egy fehér és rózsaszínű csipkefűző, alatta göndör hajfűrtökkel, majd egy kisse halvány, de rendkívül szép arcú válik ki, nagy, fekete szemekkel és piczi, rózsás, csókra termett ajakkal.

Ilyennek képzelte Schmidt a fiatal igazgatónét, csaknem olyanannak, mint a minő az a tárczájában őrzött fénykép volt, melynek hátsó lapjára gyöngéd női kéz e szavakat írta: «A te hú Leonid».

E szavakat négy évvel ezelőtt Römer Leonie, az n-i technikusok nagykentélyű tanárának leánya írta a képre, melyhez még egy pompás csokrot és kézi munkát csatolt barátnője Nelly részére, ki szintén egyik tanárnak volt a lánya, s éppen akkor ünnepelte tizenkilencedik születése napját.

Nelly szülői kis házi ünnepélyt rendeztek ez alkalommal, melyen a nap hősnője mellett a szép Römer Leonie is ünnepelt alak volt. Midőn reggel felé a vendégek elszéledtek, Nelly még egyszer szemügyre vette a kapott ajándékot, s ekkor tűnt ki, hogy barátnőjének fényképe hiányzik. «Azt bizonyára az assistens vitte el», — gondolta magában Nelly. A következő napon Schmidtet, atyjának egykori assistensét, ez utóbbi dolgozó-szobájában találta, s újjával megfenyegette őt. Schmidt, ki maga az őszinteség volt, megvallotta tettét, s habár Römer kisasszony nem volt hajlandó a képet neki adni, — makrancos kis hölgy volt ez a Leonie, — mint-hogy közelebből úgyis talán örökre elhagyja a várost, remélte, hogy Nelly bűnét meg fogja bocsátani.

Nelly barátságosan intett feléje: «Megtartatja a képet», mondá, «de csak oly föltétellel, hogy majd visszaadja nekem, mihelyt eredetijét birni fogja».

— Nelly kisasszony!

— Ugyan már ne tegye magát annyira, Schmidt úr. Hisz tudom, hogy Leonie rokonszenvezik önnek.

— Az lehet, de akkor Leonie kisasszony min-

den lehető elkövet, hogy ezt előttem eltitkolja. Én pedig nagyon kevés önbizalommal bírok, másfelől azonban sokkal büszkébb vagyok, hogy bizonytalanra vallomást tegyek neki. És hozzá az a kis hivatal, melylyel assistensi állásomat felesemérem, éppen nem jogosíthat fel arra, hogy egy leánynak, és hozzá egy ilyen leánynak a kezét megkerjem. Römer kisasszonyban van valami a nagyvilági hölgyből, egy kis hiúság.

— Tehát akkor később, — szolt a tanár leánya. — Egy férfi oly ismeretekkel, mint ön, boldogul az életben, s ha majd gyárigazgató lesz, akkor...

— Akkor, — szolt közbe a fiatal ember, — Leonie már rég asszony.

Schmidtnak most ez a beszélgetés jutott eszébe. Vajon Leonie csakugyan asszony-e már? Négy év hosszú idő. Leonie akkor 21 éves volt, most 25, a három évvel fiatalabb Nellyt az elmúlt farsang óta Stein jegyzőnének hívják, Leonieről azóta mit sem hallott. Midőn N-t elhagyta, fűlig szerelmes volt belé és ő is, — Nellynek igaza lehetett, — ő is minden hidegsége mellett is érdeklődni látszott iránta. Elváltak és Schmidt, ki egészen hivatalának, a munkának élt, elfeledte Leoniet.

Emléke ma hatalmasan felébredt benne; gondolataiban, álmaiban jövőjének képét csak az ő képével kapcsolatosan tudta elképzelni. Csak általa lehetett szép az ő jövője.

Schmidt eddig magában utazott. Az utolsó állomásán azonban két kisvárosian öltözött nő szállott fel, egy csomó podgyászszal, skatulyákkal és ételnemével telt táskákkal. Sokáig tartott, míg végre holmijukat el tudták helyezni, de alig ültek le, már is elkezdtek fecsegni és jóízűen falatozni.

Schmidt, ki eddig a legrözsásabb ábrándképekkel foglalkozott, úgy találta, hogy e próza láttára minden ideális gondolkodásának vége. Fölkelt, hogy mielőtt utazásának ezüldjé elérné, a szomszéd, mint gondolta, üres kocsiában még egy szivarra gyujtsón.

Kinyitotta az ajtót, de mintha csak odaláncolták volna, hirtelen megállott. Az ablaknál... vagy talán csalódott volna?

— Zárja be az ajtót, hisz borzasztó léghuzam van, — kiáltott tele torokból a nők egyike. Schmidt behúztá maga után az ajtót és — Leonieval állott szemben.

Ép oly szép volt, mint egykor, sőt Schmidt sebbnek találta őt most, mint valaha, midőn a lány a kellemes meglepetés kifejezésével tűvöztte őt. Kezét nyújtotta neki, finom keztyűs kis kezét s így szolt többek között:

— Alig reméltem, hogy önt valaha viszontláthassam. De mondja csak, mit művelt ön azóta?

— Bizony, én úgy szolván gépeimnek éltem, s jól találtam magam köztük; sikereket értem el.

— De N-ben a lefolyt hosszú idő alatt egyszer sem járt, — mondá Leonie.

— Nem és talán többé soha sem megyek oda, ha csak valami különös (Schmidt ez alatt egy biztosra gondolt) alkalom nem vezetne.

— És hová utazik most?

— A következő állomásra szülőimhez. Eletemben szerencsés forduló pont állott be, s erről akarom az öregeket értesíteni.

— Ah, talán házasodik?

Leonie e kérdésnél várakozásteljesen tekintett Schmidtre.

Schmidt kisse habozott, aztán így szolt:

— Öszintén megvallva, ez is szándékom. Fel akarta használni e pillanatot, hogy mindent megvalljon, mi szívét nyomja, de ekkor eszébe jutott, hogy hisz még nem is tudja, vajon Leonie tulajdonképen szabad-e még?

— Mindig csak magamról fecsegek, — mondá mintegy mentegetőzve, — és ön magáról semmit sem beszél? Négy hosszú év telt el, hogy önt utolszor láttam, hogy önről hallottam. E közben semmi változás nem történt életében?

E pillanatban robotgott be a vonat az állomásra. Leonie, mintha Schmidtet kérdésért nem is hallotta volna, így szolt:

— Schmidt úr, ön csinálta van.

— Igaza van, — válaszolá Schmidt, — ily rövid együttlét után ismét el kell válnunk! És én még mindig nem tudom, vajon Leonie kisasszonynak, vagy asszonyomnak nevezem-e őnt?

Leonie kisse hátra vetette fejét és így szolt:

— Nevezzen asszonyomnak.

Pár perczezel később Schmidtet a tovarobogó vonat után nézett. Ábrándjait, jövőjének összes rózsás álmait magával vitte az.

— Ó asszony! — e két szócska végtelenül fájt neki, lelke egyszerre oly sivár, oly örömtelen lett.

Lassan, nehéz léptekkel hagyta el Schmidtet a kis állomást; néhány régi ismerőseivel találkozt, szótlanul viszonzotta köszöntésüket.

Ekkor egy öreg, fehér hajú urat látott fiatal gyorsasággal feléje közeledni. Atyja volt, s midőn őt átölelte, elfelejtette fájdalmait is.

A vonat e közben tovább és tovább haladt. Leonie ismét egyedül volt.

— Sajnálom, hogy előtte hazudtam, — morgogta magában, — de büszkeségem, hiúságom? Csak nem mondhattam meg éppen neki, hogy még mindig leány vagyok?

Mereven nézett ki az ablakon, míg a városka, melyben Schmidtet szülői laktak, egy közeli gyümölcsösnek virágzó fái mögött eltűnt. A templom tornya még fel-felcsillant a fák fölött, majd a vonat egy mindent eltakaró erdőbe kanyarodott be.

Így történt, hogy Leonieből nem lett igazgatóné. Jaj annak, a ki hazudik!

GRÓF SZÉCHENYI BÉLA KELETÁZSIAI UTAZÁSÁRÓL.

Húsz éve múlt, hogy gróf Széchenyi Béla a trieszti kikötőből keletre indult és harmadféltéven át távol hazájától, Khina termékeny rónáin, Tibet havasain, Gobi égető sivatagján, a Mongol pusztákon, ismeretlen vidékeken, fáradságos úton vezetve expedícióját, hogy hirt hozzon a világ legnagyobb beltérségéről, hogy megismertesse velünk a hatalmas, de még sok részben titokzatos khinai birodalmat.

Közel százezer forintot költött gróf Széchenyi Béla erre az utazásra, melylyel a tudományok történetében dicsőséget szerzett a magyar névnek.

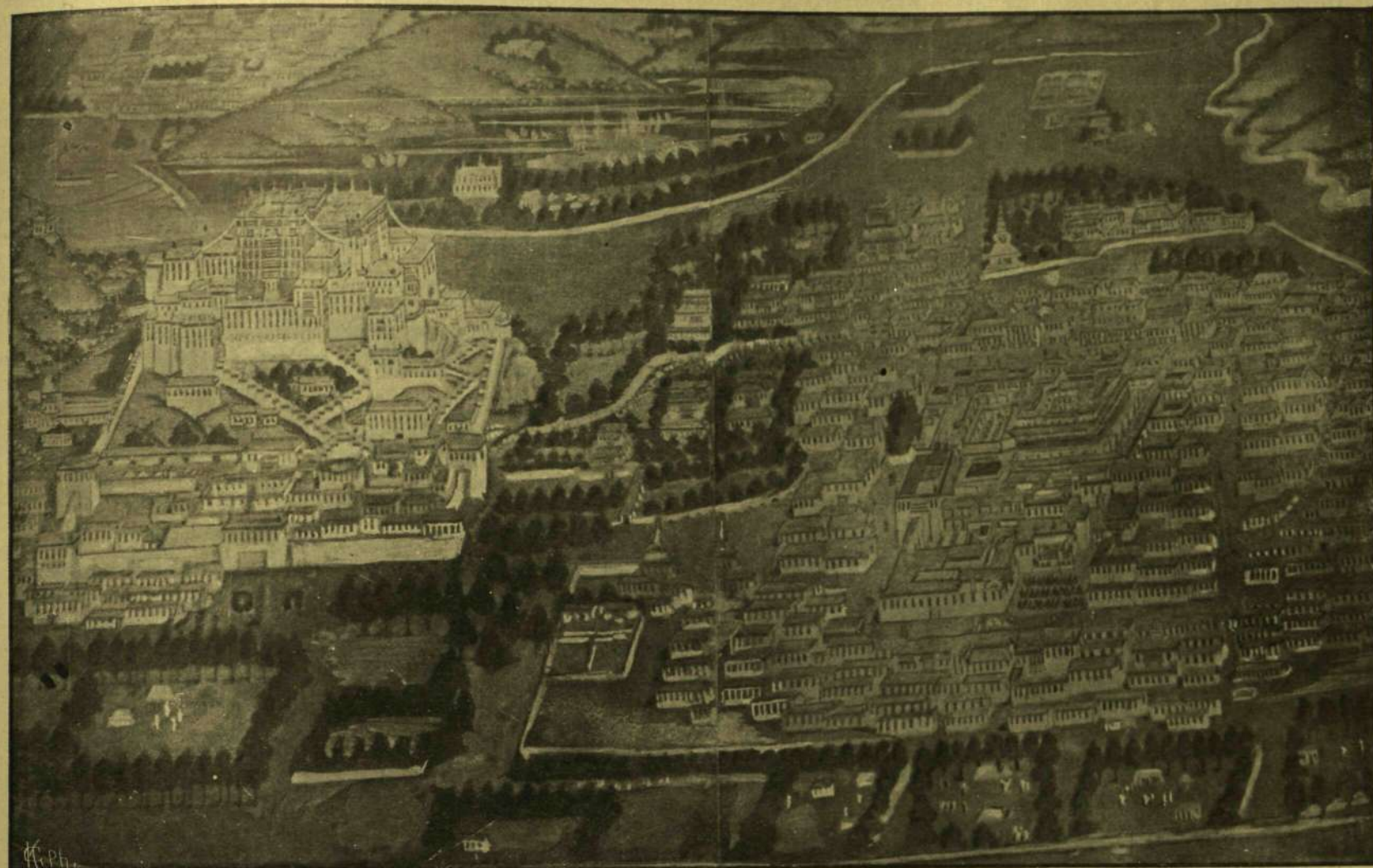
Utazásának tudományos eredményei* három vaskos kötetben több, mint 2500 lapon, már föl vannak dolgozva. Az utolsó kötet közelebb hagyta el a sajtót. Hazánk és a külföld legkiválóbb szakemberei írták meg benne az egyes részeket, dolgozták föl az utazásban gyűjtött anyagot. Az oroszlanréz azonban dr. Lóczy Lajost, az expedíció egyik tagját illeti. Ő nemcsak szerkesztette, hanem két nagy dolgozatával gyarapította is a nagy munkát. Nem is szólva «A khinai birodalom természeti viszonyainak és országainak leírása»-ról, mely nagy munkájával előbbre vitte hazánkban a tudományos földrajzot, a «Tudományos Eredmények» első kötetében mint geológus mutatkozik be. Nagy szakismerettel vizsgálja a keletázsiai föld földtani alkotását, a khinai alföldet és az azt szegélyező hegységeket. Hírt ad azon óriási kőszentlepekről, melyeket a keletázsiai beltérsegg rejt méhében, s melyek elég gazdagok, hogy egykor az egész világot ellássák tüzelővel. Szól Kelet-Ázsia rengeteg kiterjedésű vashányáról, Tibetnek mesés mennyiségű aranyat tartalmazó hegyeiről, aranyat hordó folyóiról; kimutatja az egykori geológiai tengerek határait, világot vet a Brahmaputra, az Irawadi, Mekong és Jang-cze-Kiang felső folyására, tisztázza a kontinentális vízválasztó helyzetét. Következtetéseit, melyeket az I. kötetben kifejtett, külföldön is nagy méltánylásban részesültek, s azokat az újabbban Ázsiában járó utazók is egymás után igazolják. Rövid tíz év alatt egész kis irodalom fejtett ki művéről.

A harmadik kötetben Lóczy a palaeontológiai és stratigraphiai eredményekről írva, azon bizonyítékokat sorolja fel, melyekre következtetéseit alapította. Mintegy 250 faj megkövesedett állat- és növénymaradványt ismert az ősrégi geológiai korokból, a szilur, devon, carbon, triász, jura korú tengerek egykori lakóit, a ploeceen korú óriás állatok, mammothok, őstulkok maradványait, mindmegannyit rajzokban is bemutatta.

A harmadik kötetben Lóczy a palaeontológiai és stratigraphiai eredményekről írva, azon bizonyítékokat sorolja fel, melyekre következtetéseit alapította. Mintegy 250 faj megkövesedett állat- és növénymaradványt ismert az ősrégi geológiai korokból, a szilur, devon, carbon, triász, jura korú tengerek egykori lakóit, a ploeceen korú óriás állatok, mammothok, őstulkok maradványait, mindmegannyit rajzokban is bemutatta.

A harmadik kötetben Lóczy a palaeontológiai és stratigraphiai eredményekről írva, azon bizonyítékokat sorolja fel, melyekre következtetéseit alapította. Mintegy 250 faj megkövesedett állat- és növénymaradványt ismert az ősrégi geológiai korokból, a szilur, devon, carbon, triász, jura korú tengerek egykori lakóit, a ploeceen korú óriás állatok, mammothok, őstulkok maradványait, mindmegannyit rajzokban is bemutatta.

* Gróf Széchenyi Béla keletázsiai útjának tudományos eredményei, 1877—1880. I. kötet. Az utazásán tett észleletek, 175 ábrával, 10 táblával; 20 lapból álló nagy atlaszszal. 1890. II. III. kötet. A gyűjtött anyag földolgozása, mintegy 60 táblával, 37 ábrával. 1897. Kilián Prigyes egyet. könyvtárus bizománnyában. Budapest. A teljes munka ára 60 forint.

LHASZA, TIBET FŐVÁROSA. — Gróf Széchenyi Béla keletázsiai utazása leírásának harmadik kötetéből.

Tibeti rajz után.

ta. Lóczy a palaeontológiában is ép oly alapos, mint a geológiában és a földrajzban.

A harmadik kötet tartalmát egy másik jeles szakemberünk, az ásványtani szaktudományáról ismert Krenner József két ritka ásvány: a jadeit és az új széchenyiit leírásával gazdagítja; Koch, Schmidt és Lörenthey a gyűjtött kőzeteket és kővületeket írják le.

Azon ajnó koponyát, melyet az expedíciónak ma már nem élő tagja, Kreibner Gusztáv fáradságos úton szerzett, Török Aurél, a jeles anthropologus írja le. Az ajnók ősrégi, szörös emberek; valaha hatalmas államuk volt Nipon szigetén, de a japánok 1000 éves küzdelem után kiűzték őket Jézó szigetére. Ma pusztuló félben vannak s nem sokára teljesen el fognak tűnni a föld színéről. Manapság ily ajnó koponya a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. A British muzeumban lévő koponya az angol kormányának 10,000 forintjába és egy konzuljának állásába került. Török tudva a koponya becsét, ezt oly részletesen taglalja, beleszóva a korunkbeli kraniologia reformját, hogy e tárgyról ily tűzetes ismeretesség eddigéle még nem igen jelent meg a világ-irodalomban.

A kötet végén Széchenyi gróf becses táblázatokat közöl Ázsia meteorológiájáról, kútviázeinek hőmérsékletéről, mely tudvalevőleg nagyjában megegyezik a vidék évi közepes hőmérsékletével, és bemutatja Tibet fővárosának, Lhasza-nak rajzát, melyet 1888-ban egy tibeti herezeg hozott onnét magával s engedett át Biet Bódog püspöknek lefénnyképezés végett. Lhasza, melynek 50,000 lakosa között 20,000 szerzetes van, az európaiak elől el van zárva; 1844-ben Hue és Gabet hittérítők látták utoljára, azóta csak a hindu panditák juthattak el belé. Annál becsesebb tehát ez a rajz, mely világos képet ad Lhaszáról. A Pota-la a város legfőbb ékessége; ezen palotában lakik a dalai láma. Délre, a nagy réten, melyen sátrak láthatók, van a hadsereg gyakorlótere és a lámák (szerzetesek) gyülekező helye. E réten át megy az út a Csampó folyóhoz, melyben nyáron át a lámák fürödnek. Fürdés után a napon szárítkozza, a gyepon heverészik. A város között levő széles síkságon buddha kolostorok (gombák) emelkednek. Ezek közül egyedül a La-lu nevű gombában 5500, a De-bang gomba falai között 7000 láma él. Új-évek, februáriusban az összes szerzetesek bevonulnak a városba és ilyenkor 6k annak urai.

Érdekesen írja le Széchenyi gróf 1878 szept.

12-ikén Li-Hung-Csang-nál, a világ leggazdagabb emberénél tett látogatását, ki a múlt évben európai utazásában tudvalevőleg hazánkba is el akart látogatni, de csak Bécsig juthatott. Onnan vissza kellett térnie. Li-Hung-Csang jelenleg Khina kormányának, a Tsung-li-yamen-nek tagja. Rengeteg vagonya van, azonban hatalmas és függetlenség koránsem az, a mi húsz évvel ezelőtt volt. Hatalmának tetőpontján abban az időben állott, midőn Széchenyi gróf meglátogatta. Leírásából kiemelem a következő találat jellemzést: Li-Hung-Csang a hatvan éven túl van. Magas, sovány, csontos alak. Modora nyugodt, észrevételei élezesek, egyénisége megnyerő. Senki sem ismeri jobban országát hátramaradottságát, nemzete gyengéit, mint ő. Tien-tsinben lakik, mint Pe-Csili fő kormányzója és alkirály. Sok barátja, de még több ellensége van. A pekingi udvarnál ellenszöft fondorkodások vég nélküliek. Mikor néhány évvel ez előtt az egyik császárné Pekingben szólni kívánt vele, Li-Hung-Csang biztonsága végett 10,000 testőrből álló kíséretet vitt magával. Maga a pusztá neve hatalmas; fél tőle a két császárné s az egész udvar. Szüntelen édesgetik Pekingbe; de ő tökéletesen ismeri nemzetbelielinek cselszövényeit és furfangját, s azt feleli: «Vérkönyveket sírok, de egészemem nem engedi, hogy Tien-tsinből távozzam.»

Papp Károly.

A CSÍZ.

A fecskék Afrikában telnek; erre nézve megegyeznek a természetudósok följegyzései. Távozásuknak, illetőleg megérkezésüknek útja a Földközi-tenger fölött halad el. S ez természetesen is, mert a tenger fölötti út a legrövidebb Európából Afrika szárazföldre és viszont. Azonban kérdés, hogy minden fecskefaj ezt az útát választja-e költözésekor.

Ha igaz az, már pedig igaz, hogy a sebes röptű kaszásfecské Afrika legdélibb részén, a Jöremény-fokon is tölti a telet: nem egyenesen útát választja-e magának? Micsoda erő, micsoda hatalom és milyen időközben készíti őket a nagy útra? Hol pihennek meg: kopár magos sziklák kiálló parkányseleim-e, vagy váromagos templomok és tornyok tetőin? Ki ad erre nézve biztos feleletet? Sok megfigyelés, kutatás és följegyzetés szükséges még itt.

Hát a fülemile, a vörösbegy és a többi ének-

lők, a gébics és billegények hová távoznak téliünk telelni? Ezek is Afrikában, Kis-Ázsiában, vagy Egyiptomban a Nilus völgyében várják az európai tavaszt? Hát a golya hol van az egész télen át? Mi annak az oka, hogy ezek a madarak mind elhagyják azt a földet, a hol költenek? Nem a tél zordon hidege kergeti őket idegenbe, hanem az élelem hiánya. Nyáiban válogathatnak rovarban és magban; azt fogyasztják, a mi jobban ízlik nekik. A kakuk is elmegy, de hová? Honnan jön, hová megy a szalonka? Mindenesetre oly vidéken, talán a melegebb tengerpartokon, vagy a görög szigeteken is tölti a telet, a hol ha szűken, de megszerezheti éledelet. Élelem nélkül, hideg, hó ellen védett helyen a téli hosszú napok eltöltése nem valósínni; mert az, hogy vannak esetek, mikor a fecskék odvas fáknak alélt, merev állapotban átáluszszák a telet, csak pusztá néphit, bebizonyítva nincsen; tudós ember saját szemével nem látta, már pedig a mi bebizonyítva nincsen, az mese, semmi egyéb, a természettudománynak pedig a meséhez semmi köze.

Valóban különös, igen sajátos természeti jelenség, hogy midőn a vándor madaraink már mind elköltöztek, lombhulláskor érkeznek meg hozzánk nagy csapatokban téli tartózkodásra többek között a csizék. Ezek éjszakai, a sarkkör alatti tájakon költenek; Gömörben azt mondta a nép, hogy éjszakra jönnek és éjszakra mennek.

A csiz mindenütt ismeretes nálunk, kedves éneklő, kalitkában is jól megélt madár. Párosítják stíglincezel és harzi kanárral, igen jó eredménnyel. Az új nemzedék fele csiz, fele stíglincez, illetőleg kanári. Az énekek is fele részben ilyen, fele részben olyan, de mindenképen igen kedves.

Az Alföldet nem igen szereti, mert ott nem talál eledelt. Hegyes vidék a csiz otthonja, de ott is csak olyan völgyekben tartózkodik, a hol a patakok mentén sok az égerfa, azon pedig a magot rejtő, mogoró nagyságú, felette pikkelyes toboz. Ezekből szedegeti ki ügyesen a szintén fekete színű érett, olajtartalmu magocskákat.

Két-háromszázi csoportokban röpködnek égerfáról-égerfára, azokon töltik együtt az éjszakákat is, és addig el nem hagyják a völgyet, míg csak élelmet nem találhatnak.

Hát azon az ismeretlen éjszakai nincsenek égerfák? Kell lenni. Ha van, a csizek miért nem maradnak ott? A zordonabb hideg tél kergeti

őket mi hozzánk, a hol a tél még is enyhébb. Őszszel jön, tavasszal elmegy, a fecske vándorlásával épen ellenkezőleg.

Mi nálunk a csizek csodálatos módon szeretik a csoportos életet: az irigységnek legkisebb nyomát sem fedezhetni föl közöttük. Mindegyik zavartalanul szedegeti a magocskát; csicseregnek is evés közben; szépen megférnek egymás mellett. Hogy verekedtek volna, azt nem tapasztaltam soha, pedig megfigyeltem őket őszszel is, télen is. Annál többen szenvednek az embertől, a ki úgy pusztítja e jámbor madárkákat, mint az ellenséget. Októberben, hó leesés előtt egy-egy kalitkába zárt himmel, bokor nélküli ugar földön vagy réten csalogatják törbe az eltévedteket. Lépes vesszőkkel ellátott bokros karó alá helyezik a kalitkát a madárfogdosók. A kalitkába zárt him eziz a hívó, a madarász pedig közel a kalitkához földhöz lapul, türelmesen vár és hallgat, csak akkor kezd figyelni, mikor a hívó csiz erősebben hív csizeket.

rúd elkezd emelkedni; egy csendes lökés, és a szép «gunár» csiz meg van fogva. Keserves hangjára a testvérek, rokonok egytől egyig mind elrepülnek, de ez az egy erősen meg van fogva.

A megzavart csapat hamar felejt, mert rövid ide-oda röpködés után vagy visszatér előbbeni helyére, vagy más közelebbi fákra folytatja megszakított étkezését. Csak akkor menekülnek távolabbi fákra, mikor már 10—15 foglyul esett közülük.

A szűrt csizek legnagyobb részt elpusztulnak, mert a szoba meleg levegőjét minden átmenet nélkül ki nem bírják. Ezen a madarászok úgy segítnek, hogy a kis foglyokat kettős ablakok közé teszik, a hol a levegő sem nem nagyon meleg, sem nem nagyon hideg. Ha itt 5—6 nap alatt el nem pusztulnak, akkor piacra viszik őket.

Vidonyi József.

MOCSARAS BALATONI PART. — MESTERHÁZY KÁLMÁN RAJZA.

Az eltévedett csiz a hívás felé tart. A kalitka felett, a magasban néhány körforgást tesz, és mivel úgy látja, hogy veszedelem nem fenyegeti, lejjebb-lejjebb ereszkedik s utoljára a lépvesszőkkel sűrűn tele rakott bokros karóra száll. Meg van fogva. A lépvesszővel együtt a földre esik, a rá leső madarász oda ugrik, s elkezdődik a kegyetlen munka, a tisztogatás. Szegény törbe esett madárka, gyakran elveszti mindkét szárnyának tollazatát. Hát nem kegyetlen munka ez? Így esik törbe a másik, a harmadik, s a pusztító fogdosás folyton tart, míg csak zordnabbá nem válik az idő, s le nem esik a hó.

Télien a szűrés járja. Ez még kegyetlenebb munka.

A csizűráshoz csak egy két öles vékony rúd és annak a hegyére egy lépes vessző kell.

A csiz után nem messze kell fáradni, csak a helység végére, a hol a patak menti égres kezdődik.

Lassan, minden neszt kerülve, lopva megy a madarász az égerfa alá. A fán egész nagy csapat csiz lakmározik. Ott kiszemeli az áldozatot, egy szép, sárgás begyű himet, mely legkülönb az egész csapatban. A lépvesszővel fölszerelt

EGYVELEG.

* **Az igazgyöngy** fehér vagyis inkább színtelen, mind a mellett bizonyos népek és korok jobban szeretik a színes gyöngyöket. Nem oly rég a skót halászkor örmére a rózsaszínű gyöngyök voltak divatban. A kínaiak a sárga s időkönként a fekete gyöngyöket kedvelik, melyek legszebb példányokban a kaliforniai öböl partjain találhatók.

* **Látható csillagok.** Közöséges látásu ember is képes az égboltozaton 5000 csillagot megkülönböztetni, a jobb szeműek 8000-et. Mióta azonban a Lick-féle híres távcsővel vizsgálják az eget, mintegy 50 millió csillagot különböztetnek meg, s kétségtelen, hogy jóval több azok száma, melyeket már csak ködfoltok alakjában észleltek.

* **A Vatikán** 11,000 szobája közül igen sok nagyon hideg, mert a napfény alig éri. Még a pápa lakosztályai is alig fűthetők. Közelebb egy építész tervet készített központi légfűtésre, de mivel 360,000 forintba került volna, a pápa nem engedte meg a megvalósítást.

* **Angolos fogadás.** Egy gőzhajón két angol fogadást tett, hogy egyik 12 óra alatt elsziv egy font súlyú regalia szivart, darabját 25 milliméter hosszúságig. A gyors szivároztó rögtön hozzálátott s reggel 10 órától esti 7 óráig 86 darab szivart szívott

el s mivel még csak 14 szivar hiányzott a fontból, ellenfele beismerte legyőzetését. A gyors szivároztónak, ki csak egy kotelettet evett s e közben hirtelen 1/2 liter brandyt ivott, de állandóan szabad levegőn volt, semmi baja sem történt, sőt hetvenkedésből vacsora után még a hátralevő 14 darabot is elszívta. Legtöbbször — 16 darabot — szívott el a szivároztás kezdete után a második órában.

* **Defoe**, a «Robinson Crusoe» halhatatlan írója, szenvedélyes politikus volt s mint ilyen, egyik röpiratáért börtönre és nyilvános kalodába kitéételre ítélték. Az ítélet végrehajtása előtt Defoe hangulat költeményt írt, melyben azt bizonyította, hogy, mivel az igazságot mondta, a kaloda nem megsegényítő reá nézve, ellenkezőleg ellenfeleit sújtja. A költemény hamar elterjedt s a kalodába tett író a közönség virágokkal halmozta el s lelkesen megjelente. Ennek az eseménynek hatása alatt jutott eszébe Defoenak a saját nagy hatalma s kiszabadulása után 1703-ban megindította «Review» című lapját, mely a politikai lapok őse.

* **A legtöbb külföldi jelenleg Párisban lakik**, hol minden 12-ik ember nem franczia.

MESTERHÁZY KÁLMÁN.

1857—1898.

Meghasonlott kedéllyel s akitotta meg életét egy festőművész. Elmerült a szírték közt, a nagy óceánban, az élet tengerében. A mikicsiny művészi életünk nincs ugyan kitéve a nagy orkánoknak, de révpártjai ép oly nyíltak, mint bárhol. Az emberi indulatok szélsőségét ragadnak belőle, s a törekény naszadokaf a vihar forgatagában végzetük előri. Mesterházy Kálmán is ily törekény hajón indult neki a viharok, mely el is sodorta.

Negyven éves ember volt, naiv lelkületében még ifjabb. Művészete még ki sem fejtett teljese. A mint indult, többször lehetett várni tőle, mint a mennyit élete művészi eredményeül föl-sorolhatni. Készt, megakadt, vagy betelt tehet-sége? Avagy eljegyezte végzete, s hirtelen kiszakította érvényesülésének küzdelméből. Mi min-dig úgy tekintettük, mint a kire az élet, a mű-vészet derűje vár s ő maga is készült, habár

Mesterházy Kálmán az utolsó két évtizedben mint tájképfestő vált ismeretessé. Nagy diadalokat nem aratott, de kisebb-nagyobb sikerekben sokszor volt része. Leginkább a vízpartok hangulatát szerette festeni. Csaknem minden ké-pén ott a víz tükre, a füves, bozó-tos, sáros parttal, a magányos fá-kal, a fodros felhőkkel, melyeket az alkonyati nap világít be. A leál-do-zó nap, vagy az alkony szürke-ségében már föltetsző hold kedvelt motívumai képeinek. Néha magá-nyos gölya a tó szélén. Emberi alakokat alig festett képeire. A méla, a háborítatlan hangulat tol-mácsolója szeretett lenni, melyben a természet nyer kifejezést. Külö-nösen a Balaton foglalkoztatta, a nagy víz, a nagy levegő felhős és napos egével. Képei berendezésé-ben, azok szerkezetében sokoldalú, változatos nem volt. A színek, a hangulatok skáláját azonban poé-tikus kedélye diktálta. Ezek kifeje-zésében fejlődött szépen tehetsége, s művészi egyénisége. Mégis észre-vehető, hogy lassan és nem akadály-talanul fejlődött. Az élet köznap-i harezáiból gyakran sok ideig nem bírt kiszabadulni, és esetjéhez hozzá sem nyúlt. Pedig gyorsan és könnyen tudott festeni. Az ezredévi kiállításra egy nagy tájképet, melyet aztán a kormány meg is vásá-rolt, a beküldés utolsó idejében, egy hét alatt megfestett. Családi életében nyugalom nem várt rá. Kerülve az otthonát, a száműzetés sivárságát próbálta édesíteni a vidám társaságokban, pohárcsengés közt. Az anyagi gondok is ránehe-zedtek. De Mesterházy Kálmán bohém termé-szet volt; még halála előtti napon is harsogó kacagással adta elő megszokott társaságában új anekdotáit.

1857-ben született Szabadkán. Zenész akart lenni, de mikor iskolái befejezésére Budapestre jött, erről lemondott, s a festészethez pártolt. 1871-ben komolyan kezdett a festéssel fog-lalkozni, s külföldre ment, hogy tanuljon. A műcsarnokban 1874-ben állította ki első fest-ményét, s aztán alig volt kiállítás, melyben részt ne vett volna. A képzőművészetek belső életé-ben is buzdulkodott, s pár évvel ezelőtt az ő közreműködésével alakult meg a Nemzeti Szal-on, a képzőművészek és műpártolók egyesülete, melynek egyik irányzó tisztviselője, a gazdája lett. A társas életben, mint élénk szellemű ember kedvelt volt. Váratlan halála nagy rész-vétet keltett.

MESTERHÁZY KÁLMÁN temetése január 26-án délután a kerepesi-úti temető halottas házából ment végbe. Ravataltát elborították a koszorúk. Összegyűltek a művészet és irodalom képviselői, a jó ismerősök. Testületileg jelent meg a Nemzeti Szalon választmány, képviselve volt a képző-művészeti társaság. A halott anyja, kit a csapás megtört, nem jelenhetett meg, ellenben ott volt a koporsó mellett, talpig gyászban a festő felesége, Pongrácz Klára háronő. A gyászszertartást Szász Károly ref. püspök végezte, megható imát és beszé-det mondván. A gyászszertartás után megindult a gyászmenet a sírhelyhez, a hol barátja, Margitay Tihamér festőművész búcsúztatta el a halottat. Beszédét így fejezte be: «Most, midőn a férfior teljében nyilatkozhatott volna meg szép lelkel teljes fényében, eldobta az esetet, kiragadtad magad tisztelőd s szeretőd köréből, belenyúltál a mindenható jogába, önkezéddel tépve el életed fonatát, a mihez csupán istennek volt joga. Miért téved? Belefáradtál az élet gyötrelmes küzdelmeibe, megtéptél lelked nyugalmat nem talált? Reményei-ben, vágyaiban csalódott önbizalmad, elveszté bátorságát? Megrendült szíved állunk itt sírod körül, mint kárvallottak, kiket drága kincseiktől fosztott meg a végzet.» Mesterházy Kálmán művészi

MESTERHÁZY KÁLMÁN. Utér öltön fényképe után.

hagyatékának rendezését barátja, Roskovics Ignác festőművész vállalta magára

A SZERZETESRENDEKRŐL.

Érthető izgalom okozott a derék, hazafias ferenczrendi barátok soraiban annak a híre, hogy szabályzataikat rendkívül szigorúakká teszik. Ez a törekvés különben nem új a római kuriánál, mert pl. e század elején hasonló kísérlet történt a magyarországi kegyes tanító-renddel szemben s Vácson össze is ült a piaristák konventje, hogy tárgyalás alá vegye a kilátásba helyezett újításokat, de úgy ma-guknak a szerzeteseknek, mint a szabadelvű magyar közvélemény ellenállása elég erős volt, hogy meghússítsa a rend szabályainak nagyobb szigorítását. Így történt azóta ismételt, így történt most is, mert a pápa a ferenczrendiek mostani tagjainak megengedte, hogy továbbra is eddigi szabályzataik szerint élhessenek.

Az úgynevezett kolduló szerzetek ma már sehol sem maradtak meg hajdani szigorúságuk-ban. A szabályzatok kiméletlen keménységén mindenütt szelídített a haladó k szelleme. Csak itt-ott akad még egy-egy hive a régi fegyvereknek, valamelyik félreeső kolostorban. Többnyire kapuczinusok vagy ferenczrendiek

ezek, kik egyaránt assisi szent Ferenczet vall-ják rendjük alapítójának. Amannak kávé-barna, emennek fekete esuhája nehéz durva posztó, melyet egész nap nem vetnek le. A derekukat átfogó fehér zsinórt magok a «barátok» készítik s ezen függ az olvasó is. Lábaikon nem cipőzt, hanem csak bőrtalpat viselnek, mely egyetlen darab vastag bőrből áll s szíjjak csatolják a lábra. Csak a kapuczinusok-nak van engedélyük körszakállt viselni, de szá-juk körül ezt is le kell nyírniok, nehogy mise közben a szentelt borba beleérjen. Mindkét rendnek kiváltsága van gyóntatni és pedig a rendes papi stóla nélkül, melyet a többi pap-ság használni köteles, s mely a nyakba vetett és a mellen lecsüngő, himzett kereszttel ellá-tott, drága szövött, két-három hüvelyk széles szalagból áll.

A ferenczrendi barátokkal s a kapuczinusok-kal azonos szabályok alá tartoznak a minoriták is, habár ezeknek esuhájok valamivel könnyebb s csak papi hivatásuk teljesítése közben és ott-hon viselik. Szintén fehér zsinór és olvasó fűzi derekukhoz, míg a «mezitláb» augustinusoknál az olvasó már el-marad s a zsinórt feketén fénye-zett szíj vagy félselyem öv pótolja. Azonban az augustinusok sem jár-nak már régóta mezitláb.

Egyébiránt a különféle szerze-tesrendek inkább csak nevékre és viseletükre nézve különböznek egy-mástól, mert szabályzatuk nem mu-tat lényeges különbséget, fogadal-muk ugyanaz a szegénységre, ön-megtartóztatásra és engedelmes-ségre vonatkoznak, melyekhez csak a jezsuita rendnél járul egy negye-dik különös fogadalom, a hittéri-tés tárgyában. Ruházatuk majd-nem mindig hosszú bő tunika, a skapuláré, egy széles a mellről és hátról alácsüngő hosszú ruha s a derékzsinór. A benézéseknél reve-renda, skapuláré és zsinór egyfor-mán fekete, csak hogy utóbbit a skapuláré alatt viselik. A eziszer-czitáknál ellenben a tunika fehér, csak a skapuláré és zsinór fekete, s utóbbit a skapuláré fölött hord-ják. Viszont a domokosok egészen fehérek s csak abban különböznek a premontreiektől, hogy ezeknek zsinórjuk a skapuláré fölött van s imádkozásnál fehér palástot hasz-nálnak, míg amazok feketét.

A fölvétel és beöltöztetés egy-formán történik minden szerzet-nél. A térdelő kandidátustól azt kérdi a főnök: «Quid quaeris?» (Mit keresz?) Felelet: «Misericor-diam dei, et vestram, reverendis-sime pater et hujus ecclesiae so-cietatem.» (Isten kegyelmét s a te és a szerzet társaságát, tisztelendő atyám.) Azután kikérdezik a jelöltet,

nincs-e valami betegsége, adóssága? s ha min-dek megfelel, kivétköztetve ruhájából, ráadják a rend öltöztetét e szavakkal: «Exuas veterem hominem et induas novum in Christo Jesu domino nostro.» (Vetkőzd le a régi embert és öltsd fel az újat az Ur Jézus Krisztus nevében.) Együttal valamely szent nevét adják rá, s arról nevezik el ettől fogva.

Ezzel veszi kezdetét a noviciatus (újonez-ság), mely többnyire egy évig tart s letelte után a novicius leteszi az úgynevezett egyszerű fogadalmat három évre, mely idő alatt felsőbb-sége engedelmével még mindig lehet a kilépés. Három év múlva az ünnepélyes fogadalmat teszi le a jelölt, mely ezéltől sorra járul min-den testvérhez, hogy szavazatát és beleegyezé-sét kérje, a mit különben nem szokás soha meg-tagadni.

A fogadalom ünnepélyes letétele ugyanazon formások között történik, mint a fölvétel, s csak azután következik a nyilvános szertartás. Az arcával az oltár elé boruló jelölt fölött el-mondják a litániát, s utána a kandidátus há-morszor énekl el emelt hangon, hogy «Suscipe me, domine» ... mire a kar válaszol. Azután fölkel, fölmege az oltár lépcsőin, fölolvassa a már előbb sajtókezőleg leírt fogadalmi formulát, mely örökre kötni fogja, s magán az oltáron

TINA DI LORENZO.

aláírja azt. Végre letérdekel a főnök előtt, újból engedelmesseget esküszik, s egymás után fogadja a jelenlévőktől a testvéri csókot, e szavak közt: „Do tibi osculum verae et sincere fraternitatis” (Nyújtom az igaz és őszinte testvériség csókját.)

Egyhangú, komor élet veszi kezdetét ettől a perectől fogva, melyet csak a tüdő lemondás tesz elviselhetővé. Öt órák reggel már megkondul a kolostor harangja, hogy reggeli imára az oratoriumba szólítsa a testvéreket, mely körülbelül egy negyed óráig tart, e szünet után a kolostor templomába vonulnak s ott elmondják a szokásos primet és terzet, melyek mindenike egy himnusz, három zsoltárból, egy responsoriumból és egy imából áll. Utána a reggeli következnek, de ez sok kolostorban egészen hiányzik. Ellenben 10 órák ismét templomba hív a csemettyű szava, a hol most a sext és nóra recitálása váltja fel a primet és terzet; 12-kor még egy rövid vallási gyakorlat előzi meg a délelőtti elköltését. Utána két órák a vacsernye és a completorium következik, a mi eltart körülbelül 1/4 óráig s csak azután van megengedve rendszeren a kimenés.

Itt már az öregebb rendtagoknak teljes szabadság van engedve, ellenben az ifjabb, még föl nem avatott „clericusok” csak kettesével mehetnek sétára, a noviciusok pedig csak felügyelőjük felügyelete alatt, nélküle egy lépést sem tehetnek a kolostor falain kívül. Egy engedély nélkül a kolostoron kívül eltöltött érvénytelenül teszi a novicius lefolyt idejét, úgy, hogy azt újból kell kezdeni. A séta is csak 6 óráig tarthat, ezután újra szol a csemettyű a matutinumba, mely után szerény vacsora következik, hogy kevéssel 9 óra előtt még egy rövid esti ájtatoskodás fejezzen be a napot, hideg szobában, jégvirágos ablakok mögött, mert a novicius nem ismeri a fűtött szoba kényelmét.

Ritka alkalom visz egy kis zajt, egy kis változást a kolostori élet néma csendjébe. Ilyen alkalom egy rendfőnök, a provinciális vagy apát beigtatása. Olyankor a kolostorok asztala is kitesz magáért. Ime egy régi étlap egy beigtatási ünnepi lakomáról.

1. Leves à la Miksa mexikói császár. (Tokaji bor.) 2. Lazac olasz salátával. 3. Orosz pástétom. 4. Körített marhahúscsenye. (Malaga.) 5. Spárga vajjal. Bárányborda. 6. Jérceszület a St. Cloud. (Egri vörös bor.) 7. Szarvasderék nyáron sütte. 8. Libapacska. 9. Infúziós budding. 10. Maraszkin gelée. (Pezsgő.) 11. Fagylalt. Csemegé. Asztali borok.

Kialtó ellentét ennek egy más, hatszáz évvel ezelőtti étlap, midőn IX. Lajos francia király tett látogatást a sensi minoritáknál. Akkor cse-

resnyén kezdtek, volt hozzá fehér kenyér, gyenge bab tejben főzve, halak és rákok, angolnápástétom, rizs törött fahéjjal s mandula-tejjel, angolna finom mártással, lepény és gyümölcs s bőven bor. Mikor ezen lakoma után a király a kolostor templomában az oltár elé térdelt s a testvérek valami székert kerestek a királynak, ez megelőzte őket s leült a közvetlen templom poros padozatára s a szerzeteseknek is intett, hogy köréje telepedjenek.

Hogy a szerzetesi élet a régi időkben sem volt mindenütt túlságosan rideg és szigorú, bizonyítja egy vándorló barát, ki a felvilágot bejárva, azt jegyezte föl a thorbégi karthauzi kolostorról, hogy az a világ „legvigabb kolostora”.

A DREYFUS-FÉLE PÖRÖK FÖSZEREPLŐI.

Már több ízben volt alkalmunk híreket és képeket is közölni arról a világra szóló izgalmas ügyről, mely a hazaárulás vádjá miatt elítélt és tisztí rangjától megfosztott Dreyfus személyéhez fűződik s melynek egyik legutóbbi eseménye Esterházy-Walsin gróf vád alá helyezése és egyhangúlag történt fölménteése volt.

Dreyfus három év óta sinlódik fogságban a délamerikai francia fegyver-gyarmathoz, Guyanához tartozó Ördög-szigeten. Gazdag családja és hozzátartozói mindent elkövettek s elkövetnek, hogy a szerintök méltatlanul szenvedő volt-kapitányt a terhére rótt hazaárulás vádjá alól és szörnyű fogságából kiszabadítsák. Fáradhatatlan törekvésekkel nem keltettek nagyobb figyelmet mindaddig, míg a francia szenátus egyik alelnöke, az elszázi származású Scheurer-Kestner föl nem lépett s a fogoly Dreyfus ügyének újabb megvizsgálását nem sürgette. E tekintélyes szenátor sem tudta ugyan Dreyfus szabadon bocsátását és a szörnyű vád alól való fölménteését kieszközölni, de annyit mégis elért, hogy a Dreyfusnak tulajdonított bűn voltaképeni tettesülése a homályos származású Esterházy-Walsin gróf őrnagy került gyanúba, a miért ez aztán hadi törvényszék elé is állítottatott.

Két teljes napon át tartott az egész világon ideges érdeklődéssel kísért tárgyalás, a melyen Luxer tábornok elnököl s a melynek végeztével az a szokatlan dolog történt, hogy a vád alól egyhangúlag fölménte Esterházyval úgy az elnök, mint a szavazó hadbírák tünnetleg kezét szorították, ezzel is bizonyítani kívánván, hogy Esterházyt teljesen ártatlannak és kifogástalan bajtársuknak tekintik.

A fölménte ítélet azonban a közvéleménynek csak egy részét nyugtatta meg; a másik rész megbotránkozással fölhaborodott miatta.

A világ minden nyelvű hírlapjaiban napról-napra tárgyalt sajnálatos ügy napirenden léte alkalmából időszerű, hogy e nagy fontosságú esemény főszereplői közül ezuttal bemutassuk Dreyfust, Scheurer-Kestner szenátort és a hadi törvényszék elnökét, Luxer tábornokot, ki fényes előmeneteli katonai pályáján Páris térparancsnokságáig emelkedett. Esterházy-Walsin arcképét már előbb közöltük.

A Dreyfus-féle ügynek épen olyan váratlan, mint érdekesítő fordulatot adott újabban Zolának, a hírneves regényírónak, az a fölszólalása, melyet nyílt levél alakjában a köztársaság elnökéhez intézett, oly súlyos vádakkal illetve a katonai bíróságot és annak tagjait személyenként is, hogy a köztársasági kormány kénytelen lett esküdtszék elé idézni a kiváló író. E már köztudomású dologra való tekintettel bemutatjuk Zola Emil arcképét is, mely a költőt egy vasúti gözgépnél a gépész és fűtő számára szolgáló nyílt folyosóján állva tünteti föl. Zola ugyanis midőn a „Bête humaine” (Az állatember) című regényének megírásához akart fogni, szokása szerint előtanulmányokat tett azon életkörülményekre és személyekre vonatkozólag,

a melyeket regényében tárgyalni szándékozott. Minthogy pedig a nevezett regényhez épen a vasúti munkások és alkalmazottak életének s foglalkozásának ismeretére volt szüksége, engedélyt kért a nyugati vasúttársaság igazgatójától, Marintól, hogy egy express vonatonál a gőzgépen utazhassék Párisból Nantes állomáig. Az igazgató készséggel teljesítette a regényíró kérését s egyszersmind kísérelül mellé adta Clérault főmérnököt. A gépész és a fűtő valami idegen mérnöknek vélték Zolát s így minden rá való tekintet nélkül végezték rendes munkájukat az egész úton. Annál figyelmesebben szemlélte őket és foglalkozásukat Zola, ki ez úton szerzett tapasztalatait aztán mesterileg dolgozta föl regényében. Zolának az említett helyzetben fölvett képe tehát a valóság alapján készült, mikor Zola épen indulóban volt ez érdekes tanulmányútjára.

TINA DI LORENZO.

Olaszországban újabban is egyre-másra tűnek föl az előadó művészet csillagai. Salvini, Zaccani, Duse után Tina di Lorenzo ejti lázba a színházak közönségét. Művészetük nagy hatást tett nemcsak hazájukban, hanem mindenütt a külföldön is. A legújabb csillag: Tina di Lorenzo, szintén ellátogat hozzánk, s a miről lelkes színházlátogatók már hetek óta beszélnek, alkalmunk lesz őt látni a Vig-színházban, a hol az „Othón”, a „Vasgyáros”, „Denise” és talán „Lecouvreur Adrienne”-ben fog fellépni.

Tina di Lorenzóról szólva, önkénytelenül is fölmerül a kérdés: mit szól Duse a nagy olasz művésznő az új csillaghoz? Mindakettő eredeti, önálló művészi egyéniség, de hogy mégsem vetélytársak, legjobban bizonyítja Dusenak az a hízog, áradozó kritikája, mely egy olasz folyóiratban nem rég jelent meg. Tina di Lorenzo is az egyszerűséggel hat, kerül a színpadhasználatát, s a leghevesebb kitérőseiben sem hívja ki maga ellen a jó ízlést. Tökéletesen átérzi szerepét, a színpadon teljesen az a szerep, a kít játszik, úgy, hogy a nagy jelenetek után, még öltözékben is a színpad hatása alatt áll. Hanem egyben fölülte áll Dusenak, s ezt Duse is elismeri. Tina di Lorenzo igen szép, s megjelenése már előre biztosítja a közönség tetszését. Ezuttal bemutatjuk olvasóinknak a művésznő arcképét, játékaról, s ő róla magáról többet majd akkor, ha láttuk és hallottuk.

A MÁTYÁS-SZOBOR MINTÁJA FADRUSZ MÜTERMÉBEN.

Fadrusz János jeles szobrászunk pár héttel ezelőtt fejezte be a Naphegyen lévő műtermében Mátyás király szobrának nagy mintáját. A hatalmas nagyságú szobor Kolozsvár város főterére, a nagy templom mellé van szánva. A teljesen kész minta két és fél életnagyságú arányban ábrázolja Mátyást, az igazságost, lóháton ülve. Alig egy évvel ezelőtt készítette el Fadrusz a minta vasvázát. Erre rakták aztán a lovag és ló idomait természetes alakú kidomborított agyagot. A helyes arányokban megminta-zott kis szoborcsoport méreteit kellőleg megsokszorozva, úgy készítették a vas-vázat, mintha a hatalmas lónak csontvázát alkották volna meg, összes bordáival együtt. Az így föllállított váz kovácsolt vasból maga nyolcz métermázsát nyomott. E mérnöki pontosságú munka után kezdődött a formálható puha agyagnak a vasgerinczre való fölrakása. A mai állapotban készen levő ló a rajta ülő lovas alak mintegy 65 métermázsát nyomhat. A kitiűnően sikerült nagy minta főalakjához, Mátyáshoz, Fadrusz összehozta a Mátyásról bárhol található arcképeket és szoborműveket; ezek alapján mintázta meg a korá szerinti pánczélos fegyverzetben ülő alakot. A lóhoz Fadrusz külön tanulmányokat tett a mezőhegyesi állami ménestelepen, a hol e czélből három hónapig tartózkodott.

A nagyszabású szobor fő alakja immár öntés alá került a múlt héten. Mostani képnőn a ló agyagban áll a huszonegy méter magas műteremben, egy könnyen forgatható tengelyű állványon. Mátyás király fejét gipszbe takarva már levették az alakról, minthogy az arcz kibontása a reá rakott gipsz-negatívól különös

gondot kíván. Magára a testre már szintén föl van rakva a vastag gipsz-réteg, melyet könnyebb önthetés czéljából gondos számításal, a még pépszerű gipszanyag reá öntésénél külön darabokra választanak szélylyel a gipszöntő munkások. Az ilyen részeket egy-egy bádogszalag köti össze. Az egyes darabokat azután könnyebben szétszedhetik külön választva a tulajdonképeni agyagmintától, nyervén egy úgynevezett negatív vázat, melyből a benne maradt agyagot kimossák. E negatív vázat gondosan összeállítva újból kiöntik gipszből és ezután kapják a tulajdonképeni kész mintát, a melyről a végleges bronzöntvényt készíti az érezöntő.

A lovas szobornak igen sikerült agyagmintáját képen is bemutatjuk lapunk mai számában. A minta után itélve, Fadrusznak e munkája is méltó társa lesz eddigi jeles alkotásainak, sőt azokat tán még felül is fogja haladni. A szoborcsoport melléalakjait e főalak teljes gipszbe öntése után készíti el Fadrusz. Megkezdett mintájuk váza képnőn háttérben már látható is, míg a nagy minta mellett szerényen, alig észrevehetően húzódik meg a művész első kis mintája.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Bibliai Emlékek. Irta Palágyi Lajos, Budapest 1897. A költészet kincses bányájának nincs gazdagabb ere a népek ősköltészeténél. Különösen gazdag a biblia. Nem csoda, ha ez a kincses bánya csábítja a művészeket, csábítja a költőket, kik szívesen merítenek belőle tárgyat, ihletet. Palágyi Lajos, kinek régóta ismerjük költői tehetségét s nagy termékenységét, egy egész kis kötet verssel áll elő, melyek tárgyat a bibliai történetekből merítette. Az ó-testamentum kimagasló alakjaival, Noéval, Izsákkal és Rebekával, Jákobbal, Mózeszel, Sámuel, prófétával, Salamon királlyal találkozunk a kötetben. Nem kerek költői mesét igyekszik Palágyi e költeményekben alkotni, hanem követve bölcselkedő hajlamát, saját világnézetének, okoskodásainak keresett költői ruhát. Innen van, hogy a legtöbb szöveget messze távozik a biblia szellemétől, s alakjait egészen modernizálja. Jákob például így eped Rachel után:

Szerelmed, melyet úgy esengtem,
Tett olyan nyomorultá engem,
Nekem méregg lett a méz;
Mi másnak minden kéje, üdve,
Ég nekem azt is átkul küldte! —
Ah! sorsom oly nehéz, nehéz.

Hát mindig rabláncz legyen rajtam!
Hát soh'se nyíljon dalra ajkam!
Szabadá többé ne legyek!
Míg nekem egy percz reménye,
Ha oda kell adnom cserébe
En örök időszámgemet!?

Ez egy modern szerelmi költemény, a jelen korak levegőjéből. Jákob egyéniségéből egy szikra sincs benne. Az is baja e gyűjteménynek, hogy legtöbb darabja el van nyújtva. A kötet azonban e fogyatkozásai dacára is figyelemre méltó, mert tehetséges, buzgó költő munkája, ki érez, gondolkodik s gondolatait a verselésnek nagy gyakorlottságával öltözteti formába. A kötet szerző tulajdona. Mutatványul közöljük belőle a következő költeményt:

Bábel tornya.

Bábel tornyánál történt az eset,
Hogy ember embert meg nem érthetett.

S támadt vad khaosz, örült nyelvzavar,
Mindenki mást hisz, mást mond, mást akar.

S mert meg nem érthették egymás szavát,
A tornyot nem építhették tovább.

Azóta sok évezred szállt tova, —
A hitnek tornya nem lesz kész soha.

Mind újra kezd munkába a tömeg,
De egymást soha nem értheti meg.

Hazelnak millió czélért és hitért
S nincs olyan nyelv, melyet mindenki ért.

S jön néha egy proféta, láng-szívű,
S hiszi, szavától fölépül a mű.

Fürkész, kutat sok nyelvet, idegent,
S hiszi, hogy majd egy jobb nyelvet terem.

Paul Géa fényképe.

MÁTYÁS KIRÁLY SZOBRA MINTÁJÁNAK EGYIK RÉSZLETE FADRUSZ MÜTERMÉBEN.

Oly nyelvet, melyet minden ember érthet
S melytől vizsály, gyűlölség véget érhet.

És kész az új nyelv! Oh, de gyászos végzet!
Hiába volt a nagy mű, melyet végeztet!

A nyelvzavar még szörnyűbb, rémitőbb:
Egy nyelvet több van, mint volt azelőtt.

Báró Kemény Zsigmond összes művei. A nagybecsű gyűjteményben, melyet b. Kemény Zsigmond szépirodalmi és publicisztikai műveiből állít egybe Gyulai Pál, a nagynevű író regényeiből ismét kettő hagyta el a sajtót, a Franklin-Társulat kiadásában. Ezek a vállalat VII—VIII. kötetek teszik. Mind a kettő történelmi regény: *A rajongók* és *A zord idő*. Sokan *A rajongók*-at tartják báró Kemény Zsigmond legkitűnőbb regényének. Pécsi Simon életének megrázó tragédiája mellett hatalmas képét rajzoljameg az erdélyi szombatosok küzdelmeinek és megpróbáltatásainak. A kor lelke, hangulata — I. Rákóczy György fejedelem idejében játszók a regény — erőteljesen érzik meg a kitűnő alkotásban. A *Zord idő* a mohácsi vész rtáni időket rajzolja igazi históriai és drámairolli tollal. Egy-egy kötet ára 3 frt, kötte 4 frt. E két kötettel befejeződik az első csoport, mely Kemény összes regényeit, beszélyeit, néhány regényvázlatát és töredékét foglalja magában. Nagy alakját ez a gyűjtemény méltóképen fogja megőrizni az utókor számára. Mert Kemény írói előkelőségének elismerése, sajnós, nem ment még át a köztudatba úgy, a mint korszakos működésével arra rászolgált.

Jósika Miklós regényeinek újabb kiadásából a Franklin-Társulatnál újabb négy kötet jelent meg. A hírneves regényírónak egyik legeredményesebb műve ez: *Egy magyar család a forradalom alatt*, négy nagy kötetben. A szabadságharczról vett korrajz épen alkalmosszerű most, mikor félszázados fordulóját ünnepejük. Jósika regénye visszaragad a nagy idők hangulatába és érzelmeibe. Ezuttal már a harmadik kiadásban veszi a közönség. Egy-egy kötet ára 1 frt 50 kr, tehát a négy kötet 6 frt.

A Franklin-Társulat kiadványai. A Franklin-Társulatnál megjelentek még a következő könyvek: *Legújabb házi titkár*, magyar levezető és öntőgyűjtő; általános használatra szerkesztette Farkas Elek. Nem sok ismertebb és elterjedtebb könyv van ennél, mert most már tizedik kiadását éri meg. A nép-

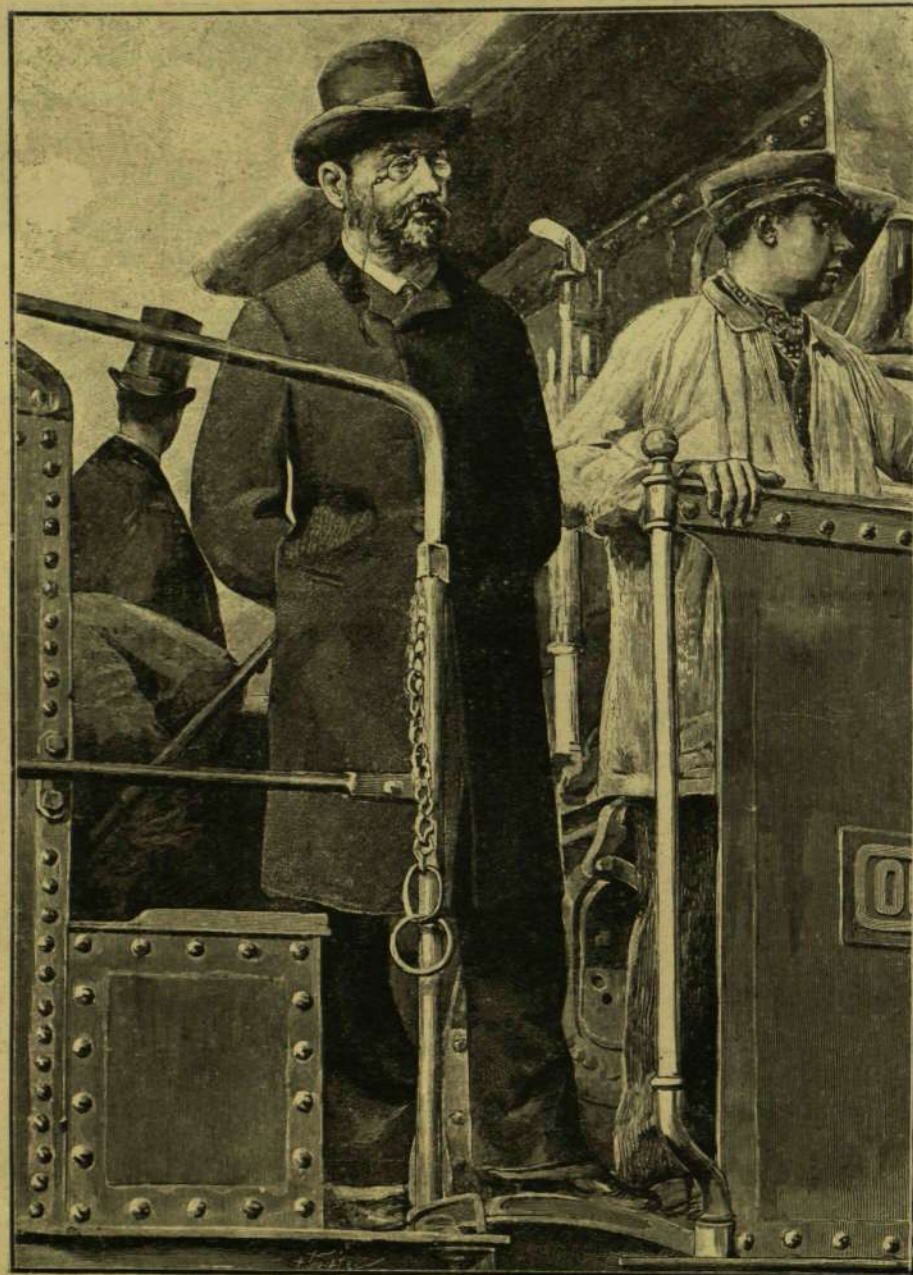
széri munka a közéletben előforduló levelek, folyamodványok, kérvények, felebbezések, jogügyi okiratok helyes szerkesztését mutatja meg 512 példával. Ehhez a rendkívül gazdag anyaghoz mellékelvük „Öntőgyűjtő” czímen mindazoknak a jogszabályoknak a kivonata, melyekre az embernek annyiszor szüksége van vagy lehet szüksége. Az új kiadás a mai idők találmányainak és igazságszolgáltatási állapotainak megfelelően átdolgozva kapja a közönség. Ára 2 frt 40 kr, vászonkötésben 3 frt. — *A fejfájásról*, a fejfájás gyógytana, tekintettel a gyakorló orvos szükségleteire; a magyar orvosok és természetvizsgálók XXIX. vándorgyűlésén tartott előadás után írta dr. Ranschburg Pál ideggyógyorvos. Ára 20 kr.

Az Olesó Könyvtár új, olesóbb sorozatában a következő művek jelennek meg: 461—462. szám *Gyöngyösi István: Ének Thakóly Imre és Zrínyi Ilona házasságáról*, melyet az egykori kéziratból kiadott és jegyzetekkel kísért Hahn Adolf. A XVII. század népszerű epikusának eddig kiadatlan munkája. Ára 20 kr. *About Edmond* francia regénye: *A csonka-fülsz ember*, Fái Béla fordításában; ára 30 kr. *Neményi Ambrus* ismerteti *A francia forradalom hírlapjait és hírlapíróit*. Ára 10 krajczár. *Boileau* klasszikus tankölteménye *A költészetről*, Erdélyi János kitűnő fordításában; ára 20 krajczár. *Picard* mulattató vígjátéka *Két házaspár* Csiky Gergely fordításában; ára 20 kr. *Dugonics* András *Kun László* drámája, melyet Heinrich Gusztáv tartalmas bevezetése érdeme szerint méltat. Ára 30 kr. Egy terjedelmes kötet a nagy orosz költőnek és elbeszélőnek *Turgenyev* Istvánnak gyönyörű beszélygyűjteményét, *Egy vadász iratái*-t közli. Oroszból fordította Csopely László; ára 70 kr.

Döntvénytár, a felsőbbrendűség elvi jelentőségű határozatait; jegyzetekkel ellátva kiadja a „Jogtudományi Közlöny” szerkesztősége. Harmadik folyam. IX. kötet. Kiadja a Franklin-Társulat. Ára 2 forint.

Zrínyi Miklós levelezései. A tud. akadémia által kiadott *Magyar Történelmi Emlékek* 29. kötetében *Barabás Samu* teszi közzé a szigetvári hős életére vonatkozó okmányok és levelek gyűjteményének első kötetét (1535—1565.). A bevezető előszó külön tanulmány és jellemrajz, kimutatja, hogy a horvátoktól horvátoknak hirdettet Zrínyi magyar voltához semmi kétség sem fér (s ezt a levelekből is részletesen kimutatja), ámbár családja és maga horvát eredete is kétségtelen. A 680 lapra terjedő kötetben 353 levél és okmány foglaltatik, valamennyi latin nyelven.

Németvilág Budán. Irta Tarcza György. Tizen-nolcz érdekes elbeszélést és rajtot közöl a szerző

ZOLA EMIL EGY VASÚTI GÖZGÉPEN.

az említett cím alatt megjelent kötetében, melyet a *Ferenci József* rajnai élénkítnek. Az elbeszélések tulajdonképp nem történetiek ugyan, de történeti háttérrel bírnak, melyek a múlt és jelen század elejének korát, embereit, szokásait festik. A kötet Pfeiffer Ferdinánd bizományaiban jelent meg; ára füze 2 frt, köve 2 frt 60 kr.

Szentírás. Az izraelita magyar irodalmi társulat megkezdte a magyar zsidóság számára a *Szentírás* magyar fordításának kiadását. Nagyon fontos, hogy a nálunk oly nagy számban együtt élő zsidóság hazai nyelven tanulja a Szentírást. Ez a magyarországnak is egyik tényezője. Az említett társulat feladatát megkönnyítette, hogy a magyar rabbik közül már többen foglalkoztak a fordítással, s Löw Immanuel szegedi főrabbinál gyűlt össze a nagy anyag. Ez szolgál a fordítás alapjául.

Az első kötet már megjelent s magában foglalja Mózes öt könyvét. Ezt *Bernstein Béla* szombathelyi rabbi fordította s átnézte *Blau Lajos* rabbiépítő tanár. Ezen kívül egy bizottság is felügyel, hogy a fordítás az eredeti szöveg árnyalatait és stílusbeli sajátosságait feltüntesse, a mai magyar nyelvérzéknek hódoljon, de óvakodjék a meg nem állapodott szavak használatától. A bibliai nyelv ódon zamatjait meg is őríték. A társulat reméli, hogy rövid időközben kiadhatja a Szentírás többi három kötetét. Kapható a Lampel-féle könyvkereskedésben; ára füze 1 frt 60 kr., különböző kötésekben pedig 1 frt 40 kr., 1 frt 60 kr.

Az izraelita magyar irod. társulat Évkönyve, szerkesztik *Bacher Vilmos* és *Bánóczy József*. A társulat 7-dik évkönyve már ez. 372 lapot betöltő jókora kötetben számos történelmi, kulturai, a zsidó nép múltjából és vallásából vett dolgozattal leírásokkal s néhány költeménnyel. *Palóczy Lipót* is számos történeti adatot jegyez föl az Európában levő zsidó templomokról szóló cikkében. *Büchler Sándor* a magyar zsidók viseletéről, *Balassa József* a magyarság zsidó dialektusáról, *Feisner Ignác* a szabadságharc zsidó emigránsairól, *Bernstein Béla* a magyar zsidóság 1848-iki reformmozgalmairól, *Foleki Sándor* a pesti zsidó zsidótemetőiről írnak, stb. Közli az Évkönyv az izr. irodalmi társulatra vonatkozó

tudnivalókat, jelentéseket, alapszabályokat, a tagok névsorát. Az Évkönyv ára 2 frt, köve 2 frt 40 kr. s a Lampel-féle könyvkereskedés útján kapható.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen című nagy hon- és népiismerető vállalatból legújabbban megjelent 292. füzet *Magyarország*. V. kötetének a 10. füzet, melyben a vágvölgyi megyék ismertetésének folytatását, nevezetesen Nyitra megye leírásának befejezését és Trencsén megye bemutatásának első nagyobb felét találjuk *Lovcsányi Gyula* tollából. A természeti szépségeiről méltán híres Vág völgy érdekességei változatos és vonzó képekben tárulnak föl az olvasó előtt. Földművelés, erdők, festői várak, a gazdasági, ipari és kereskedelmi élet mozgalmi és intézményei mind sorra kerülnek az ismertetés fonálán. A füzetet tizenegy szép rajz ékíti, melyeket *Dörre Tivadar*, *Háry Gyula*, *Jantyk Mátyás*, báró *Mednyánszky László* és *Paur Géza* művészeink készítették. A vállalat a magyar kir. állományomda kiadásában s Révai-testvérek bizományaiban két hetenként jelenik meg két-két lnyvi terjedelmű és színes borítékú füzetekben. Egy-egy füzet ára 30 kr.; megszerezhető minden hazai könyvkereskedés útján.

Füzetek. Az 1848 című füzetes vállalatból, melyet Jókai, Bródy Sándor és Rákosi Viktor szerkesztenek, az újabb füzetek is gyűjteményesen mutatják be a szabadságharcra vonatkozó emlékeket, arcképeket, jeleneteket, nevezetesen helyeket, emléktárgyak rajzait s kézirások hasonmásait. Kiadja a Révai-testvérek. Ára egy füzetnek 30 kr. — Szintén a szabadságharcra szóló füzetek össze *A magyar nép múltja és jelene* című füzetes vállalat, melyben Benedek Elek a magyar nép történetét írja meg a legrégibb időtől a nép felszabadulásáig, 1848-ig. Az 5-6-ik füzetek hagyják el a sajtót, s ezek tartalma az 1437-iki erdélyi paraszt-lázadás leírásával végződik. Az egész munka negyven füzet lesz, sok képpel. Kiadja az Athenaeum-társaság s egy füzet ára 30 kr.

Kis színművek és monologok. Singer és Wolfner kiadásában megjelentek a *Műkedvelők színháza* sorozatban (szerkesztésként Adorján Sándor) a következő kis színművek, mint a vállalat 16-21-ik füzetei: *Tavaszi Nyár, Ősz, Tél*, négy külön idyll egy-egy felvonásban, írta Hevesi József és Hetényi Béla. *Valami hibája van*, vígjáték 1 felvonásban, írta

Gondinet, fordította Gabányi Árpád. *Hőfűvés*, vígjáték 1 felvonásban, írta Szomaházy István. Egy-egy füzet ára 30 kr. A *Monologok* sorozatában ezek az újabb darabok (65-71. füzet) *A párbajhős*, írta Salamon Ödön. *A bakfis*, írta Jassicus. *A rosszul nevelt leány*, írta Faragó Károly. *Szereusz*, írta Salamon Ödön. *Gyűrűváltás előtt*, írta Márai Lajos. *Hanvázó szerda*, írta Tábori Róbert. *Két levél*, írta Géczy István. Egy füzet ára 15 kr.

Gőre Martsa lakodalmá. Jókiedvői falusi dolgokat szokott írni Gőre Gábor bíró uram (Gárdonyi Géza) saját dolgairol, utazásairól. Most familiája nagy esetét, a Maresa leányzó menyegzőjét beszéli el más egyéb esetekkel, és rajzokkal. Singer és Wolfner adták ki a könyvet, melynek ára 1 frt.

Vigszínház. Január 20-án eredeti színmű került bemutatásra a Vigszínházban: *«A harang»*, írta *Kazaliczky Antal*, a színház tagja, kltől az ősszel a Nemzeti Színház hozott színre egy vígjátékot. *«A harang»* annak idejében a Porzolt-féle ezer frtos pályadíjért versenyzett, de Prém József *«Adorján báró»* színműve győzött. A Vigszínház közönsége azonban sokkal jobban fogadta *«A harangot»*, mint a Nemzeti Színházé *«Adorján bárót»*. *Kazaliczky* darabjában kevés az új, s elég sok a naiv és valószínűtlen, de a szerző rokonszenves érzelmeket bír keltetni, néhány hatásos jelenettel kárpótol a szerkesztet fogyatkozásaiért, s jó alakokat mozgat. Mindezekhez járul a Vigszínház összesség és szigorú pontosságú előadása, melyben a szereplők is egytől egyik helyén vannak. Maga a harang is igazi s pompásan kongott.

A színmű helye egy gépgyári telep. Hernádi gyáros *(Gál)* fogadott leánya Ilka *(Fai Szerena)* szerelmes volt Berényi József huszár főhadnagyba *(Góth)*, a ki a világban mulat s megelégedik első ideáljáról. A leány tehát kiábrándul belőle s bele-szeret a főhadnagy testvérebe, Berényi Andor mérnökbe *(Kazaliczky)*, a ki feleségül is veszi. A lakodalmom napján hazaérkezik a főhadnagy, még pedig a Hernádi Mariska *(Nógrádi Jolán)* hívására, a ki Ilka nevében írt neki levelet. Ez a levél okoz minden bonyodalmat. A főhadnagy azt hiszi, hogy bátyja elcsábította Ilkát, a ki meg mindig őt szereti. E miatt kérdőre vonja az új férjét. A két testvér vad gyűlölettel ront egymásra, a mikor megszólal a harang, melyet elhunyt atyjok öntött, s mely atyjok temetésére szült először. Az öreg még életében mondta gyermekeinek, hogy e harang szavára mindig szeretet ébredjen bennök. A két testvér most is zokogva borul egymás keblére. A harang azonban csak akkor oszlik szét, mikor a levél titka kiderül. A vékony cselekvényű darabnak humoros jelenetei tetszetek legjobban. Az előadásban kifogástalan alakítást nyújtott *Hegedüs* az öreg Bódi bácsi alakjában; továbbá *Rónaszeki, Tapolczai* szintén vig szerepekben. A már említettékhez még *Nikó Linát* kell sorolnunk. A szerző, ki maga is közreműködött, sokszor kitapsolták.

Egy művész jubileuma. A népszínházban január 22-ikén *Kury Klára* ötvenedikszerep-játsszotta a *Lili* francia énekes színmű főszerepét. 1894 okt. 5-ikén lépett föl benne először s folyton a közönség nagy tetszése közt játszott. Az ötvenedik előadást egész ünnepélyre avatta a közönség. Az egész színház szorongással megett. A fiatal művész az édes anyjától kapott gyöngyvirágok kosárjával a mint megjelent, zúgott fel a tapsvihár, megindult a virágzúpor, s a zenekarból a bokréta és koszorú fantasztikus alakjait nyújtották föl, szebbnél szebb emléktárgyakkal.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia január 24-iki ülését *Zichy Antal* elnöklése alatt tartotta.

Először *Némethy Géza* mutatta be *Bartal* Antal értekezését a *«Pristalidus»* szó származtatásáról. *Bartal* a magyarországi középkori latinus adalékokat gyűjti. Ezek közt szerepel a törvénykezési nyelvben a *«pristalidus»* szó, mely rendszerint törvénykezési biztost jelent *Bartal* két oldalról is magyarázza ezt a szót. Egyfelől egy szláv szónak az ellatinosítása, másoknál pedig a *«praetare»* latin igéből elerített főnév. Utána *Mahler Ede* vendég tartott előadást. Egyiptomi időszámítási kérdéseket fejtegetett és a táblát tele rajzolta csodálatos egyiptomi hieroglifákkal és zsidó szavakkal. Különösen az új év kezdetét részletezte és azt a tételel bizonyította, hogy a régi egyiptomiak a polgári újév napot máskor tartották, mint a mely időre tették a csillagászati év kezdetét. Végül *Szinjey József* mutatta be egy másik vendégnek: *Melich Jánosnak* a *«Gyöngyösi szótár-törődék»* című értekezését. Az értekezéseket tetszéssel fogadták.

A Kisfaludy-társaság január 26-iki havi ülését *Gyulai Pál* elnök bejelentette *Pálffy Albert* halálát s egyszersmind jellemezte is az elhunytat mint hirlapírót és regényköltőt.

LUXER TÁBORNOK, A HADTÖRVÉNYSZÉK ELNÖKE.

SCHREUER-KESTNER SZENÁTOR.

DREYFUS ALFRÉD

A DREYFUS-FÉLE PÖRÖK FŐSZEMÉLYEI.

Kiemelte, hogy a gúny fegyverét a magyar hirlapírók között senki sem forgatta több seböz erővel. Nem volt gondos szerkesztő, de a mit maga írt — s mindennap írt egy cikket — azt mindig kiemelte a többi közül a stíl világossága, könnyedsége, a mit a francziáktól tanult s a gúny elevenése, a mi úgy látszik, természetében gyökerezett. S e gúny nem volt léha elfelettetés, eszmék szolgálatában állott s jellemzőn tüntette föl a pártok, rendszabályok, államférfiak árnyoldalait, bár olykor torzítva. Senkiben sem hiányzott annyira a pathosz, a szóbeli emelkedettség, mint Pálffyban. Soha sem is kísérlette meg; az ő lelkesülése a gúnyban nyilatkozott, mind az ellen, a mi eszményeivel ellenkezőben állott. Mint beszély- és regényíró is, már fölépítet, a negyvenes években az egyszerű, világos és könnyed elbeszélés módjára különböztette meg társaitól. Gúnya e téren némi humoros iróniává szelidült, mely gyakran megvilant a jellemek és viszonyok rajzában. Egyszerű könnyedsége hatással volt elbeszélő irodalmunk fejlődésére, s elmondhatni, hogy kevésbé sikerült művei is jól vannak elbeszélve.

Beöthy Zsolt titkár bejelentette, hogy a szentesi főgimnázium Pólya Ferenc tanári jubileuma alkalmából 100 fittal a társaság alapítói közé lépett. Tudatta, hogy a tagválasztó ülés február 3-ikán lesz, az ünnepélyes szűlés pedig február 6-ikán, vasárnap. *Vadnay Károly* tartott ezután felolvasást. *«Petőfi első kötet»* ezim eleven korrajzot mutatott be. Egypár jóízű vonással jellemezte a maga honvédkorát, mikor először ismerkedett meg Petőfi Sándor gyűjtő verseivel. A szabadságharc után besorozták az osztrák hadseregbe és Veronába vitték, a hol megismerkedett egy lelkes fiatal magyarral, a ki Petőfi első verskötetét mint valami talizántát, mindig a szívéhez hordozta. *Abrányi Emil* mutatta be ezután *Pekár Gyulának* *«Hárman»* című elbeszélését, melyet tetszéssel hallgattak.

Ezután zárt ülés következett. Bejelentették, hogy a két üres tagsági helyre tíz jelöltet ajánlanak. Ezek közt van *Bemeczkyné-Bajza Lenke* árholgy is, de mivel eddig nem fordult elő, hogy női tagot választottak volna, bizottságok választottak, mely javaslatot tegyen, hogy az eddigi szokást fentartsák-e vagy ne? Fölkérték gr. Apponyi Albertet, hogy a febr. 6-iki díszülést követő lakomán ő mondjon felkösztönt a Gyulai-serleggel.

A természetudományi társulat január 27-ikén tartotta közgyűlését az akadémia kistermében. E nagy társulat közgyűlése ünnepélyességekkel nincs összekötve, de annál ünnepélyesebben szólnak a jelentéseket a társulat virágzásáról. Tagjainak száma közel 8000, alapítókéje 137,000 frt.

Högyes Endre alelnök nyitotta meg az ülést, mert *Szily Kálmán*, a társulatnak harmincz év óta oly nagy buzgósággal elnöke levélben kérte, hogy ne válaszsszák meg újra. Az elmúlt egy évi gazdag eseményeit és az örömdetesgyarapodást *Paszlawsky József* titkár adta elő; *Lengyel István* pénztárnok-igazgató a bevételekről, kiadásokról adott számot. A forgó tőke évi bevétele 40,000 frtot tett; *Ráth Arnold* pedig a könyvtárról tudatta, hogy sokan látogatják s 21,267 kötetből áll. A pályadíjak közül a Margó-díjat *Mihalkovics Géza* egyetemi professzor-nak ítéltek a *«Természettudományi Közlöny»*-ben megjelent dolgozataiért a gerinczések szaglószervéről. Azután kihirdették az új pályázatokra a geológiai, fizikai, állattani és növénytan köréből. A választások eredményeként első sorban azt jelentették, hogy

Szily Kálmán lett újra az elnök, *Eötvös Loránd* báró és *Högyes Endre* az alelnökök. Az elnököt küldött-ség hívta meg az ülésre. *Szily Kálmán* meghatóttan szólalt meg. Már többször kérte a társulattól, hogy az elnöki teendőket frissebb erőt tüntessen ki. Most ismétli ezt, s a kitüntetés, mely jól esik lelkének, csak egy évre fogadja el. Nagy éljenzés válaszolt a beszédre, *Botman István* pedig indítványt tett, hogy *Szily* elnökségének oly eredményes időszakát örökítse meg a társulat, válaszszon erre bizottságot, mely a jövő közgyűlésre adjon jelentést. Ezt egyhangulag elfogadták.

MI UJSÁG?

Vilmos császár születésnapja. Január 27-ikén ünnepelték Németországban II. Vilmos császár 39-ik születésnapját. Uralkodónk is a legszivesebb üdvözlésben köszöntötte szövetségeseit. Magyarországon a lapok megemlékeztek e napon Vilmos császárról és budavári híres felkösztöntőjéről. Az országos nemzeti szövetség nevében pedig elnöke, dr. *Herczeg Mihály* egyetemi rektor intézett üdvözlő feliratot a császárhoz, a berlini osztrák-magyar nagykövetség útján.

A berlini osztrák-magyar nagykövet estélye. *Szögyény-Marich* László berlini nagykövetségénél jan. 25-ikén fényes estélyt tartottak. Jelen voltak: a német császári ház képviselőiben *Lipót herceg* nevével, *György braunschweigi* regensherceg két fiával; továbbá udvari és katonai méltóságok, miniszterek, az állami titkárok nagyrészt nejjel és csaknem a teljes diplomáciai testület. Képviselő volt az előkelő társaság, a tudomány, irodalom és a sajtó. A nagykövet meghívására megjelentek az első berlini magyar kolónia tagjai. Tizenegy órakor érkezett gróf *Bismarck* Herbert is. *Szögyény-Marich* László és neje a lépcsőház felső részén fogadták vendégeiket. A fényes társaság körülbelül 300 notabilitásból állt. Fél tizenkét órakor felhangzott egy magyar zenekar tiszteletnéje; a fiatalok tánczra perdtak, amely csak a hajnali órákban ért véget.

A pécsi püspök beigtatása. Jan. 27-ikén fényes egyházi ünnepélyvel igttatták be püspöki székébe *Hettyey Sámuel*t. A várost fellohogózták és a vidékről is sokan érkeztek. A székesegyházban gyűlt össze a küldöttségek nagy száma. A püspök a harangok zúgása közt vonult a templomba, hol először Te Deumot tartottak; aztán a püspök latin beszédet intézett a papsághoz, majd felolvasták a királyi ki-nevezést és pápai bullát. A püspök a szószékről is szép magyar beszédet tartott híveivel, aztán nagy-misést mondott. A fényes szertartás után a püspöki lakban fogadták a számos küldöttséget, a mi két órakor ért véget. Ekkor a díszbezd kezdődött, melyet a vendégek nagy számánál fogva öt helyen rendeztek. A püspök 30,000 frtot adott a szegények javára.

Berczik Árpád kitüntetése. Ö felseje a magyar miniszterelnök előterjesztésére *Berczik Árpád* miniszteri tanácsosa ezimmel és jelleggel felruházott

osztálytanácsost miniszteri tanácsossá nevezte ki *Berczik Árpád* évek óta vezeti a miniszterelnökség sajtóügyi osztályát, nagy tapintattal, éber figyelem-mel és intelligenciával. De kitünően betöltött hivatalos körén túl terjednek *Berczik* érdemei az irodalomban, melynek három évtizednél régebb idő óta lelkes munkása, és sikereit az elbeszélő és dráma-irodalom őrzi.

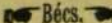
A Lotz-ünnep. A magyar művészekből alakult bizottság nagy sietséggel dolgozik a Lotz Károly tiszteletére tervezett művész-ünnepen. A közoktatásiügyi miniszter már átengedte az ünnep céljaira az iparművészeti palotát, a melyet tündéri fény-nyel fognak fölékesíteni. A bizottságnak az a terve, hogy az ünnepet az udvar itt időzése alatt rendezi s meg fogja rá hívni a király ő felségét.

A közoktatásiügyi miniszter a muzeumi gyűjteményekről. *Wlassics Gyula* közoktatásiügyi miniszter felhívást intézett a nemzeti muzeum, az iparművészeti muzeum és az országos képtár igazgatóihoz. A miniszter a hazai intézetekben levő nagyszámú gyűjtemények iránt óhajtaná fölébresztetni a magyar társadalom fokozódó figyelmét. Ezért megpendíti az eszmét, hogy a gyűjteményeket rendszeres és vonzó előadások útján ismertessék. Fölkéri tehát az igazgatókat, hogy az eszme gyakorlati kivihetőségéről tegyenek neki jelentést.

Hegedüs Sándor orsz. képviselő fia, dr. *Hegedüs Loránt* pénzügyminiszteri fogalmazó és *Hegedüs Sándor* okleveles mérnök több hónapra terjedő tanulmányútra mentek Amerikába, hol ez idő szerint az Egyesült-Államokban áitazgatnak. A közel-lebb múlt év vége felé ellátogattak a Niagara-víz-eséshez is. E egyszerű természeti tünemény csodás voltát írja le az a lendületes levél, melyet *Hegedüs Loránt* tollából lapunk mai száma közöl.

Irodalmunk a párisi világkiállításon. Az 1900. évi párisi kiállítás magyar oktatásiügyi, továbbá tudományos művészeti és irodalmi csoportjának bizottságai, a melyeket legutóbb egyesítettek, pár nap előtt ülést tartottak a kereskedelmi miniszteriumban. A részletes programból nagy érdeklődést keltett a magyar irodalom bemutatására vonatkozó rész. E szerint különös gondot fordítanak a hirlapirodalom kiállítására, valamint arra, hogy *Jókai Mór* irodalmi munkásságát méltó alakban mutassák be. Végül végrehajtott bizottságot alakítottak *Berczy Albert* elnöklése alatt.

A «Ludas Matyi» szerzőjének háza. A *debreceeni Csokonai-kör* díszes emléktáblával jelöli meg *Fazekas Mihály*nak, a *«Ludas Matyi»* szerzőjének lakóházát, illetve a debreceni kereskedelmi és iparbank ama nagy bérházát, a melynek helyén még nem rég szerényen, huzódott meg, az új paloták között, *Csokonai* kebelbarátjának háza. A Csokonai-kör a bank anyagi támogatása mellett készített el az emléktáblát s ennek kidolgozásával *Tóth András* debreceni szobrászt bízta meg.

BERHOFFER J. Bécs.

titó labdaccai,

temes labdacsoznak nevezve,

al megérdemlik, mert tényleg nagyon sok betegség
labdacsok valóban kitűnő hatásúknak bizonyultak.
osan el vannak terjedve ezen labdacsok és nagyon
ezen kitűnő háziaszerből egy kis készlet hiányoznék.
ajánlják ezen labdacsokat házi szer gyárat, legfőbb
y rossz emésztés vagy dugulásból származik,
savará, májba, a belek elcsíngése, szél-
gyágra, altesti bajok (aranyér) stb.

knál fogva különösen jó hatással bírnak vérsze-
szárnázó betegségeknek, mint: sápkór, ideges
ztító labdacsok ezenkívül oly enyhén hatnak, hogy
m okoznak és ezért a leggyengébb személyek, sőt
gyodalm nélkül bevehetőek.

bb nem küldetik. A pénz előleges beiktatása mellett
itt egy tekercs labdacsa ára 1 frt 25 kr., 2 tekercs
rt 35 kr., 4 tekercs 4 frt 40 kr., 5 tekercs 5 frt 20 kr.,

Kérjük határozottan: 7-12

J. vértisztító labdacsait“

ogy minden doboz fedőfelíratára a használati utasi-
f. névállírtat, és pedig vörös betűkkel, viselve.

gyógyszerára, Singerstrasse 15. Bécs.

Török József gyógyszerész urnál, Király-u. 12.

Legjobb és leghíresebb
pipere holgypor : a
La
VELOUTINE
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Vérszegények és lábadozók

Serravallo Chinabort vassal ígyanak.
1/2 liter ára 1 ft 20 kr.
1/2 liter ára 2 ft 20 kr.

Készíti Serravallo gyógyszerész Triesztben.
Pompás írá. a miért a gyermekek is igen szívesen isszák.
Sokszor kitüntették. Minden gyógyszerárban kapni.

HA BETEG A NŐ
sok esetben a rendellenes vérzés egyedül okozója. Biztos sikert a gyógyszer ellene a „HYDRATIS LABDA-CSEK” ára 1 adag 2 ft 50 kr., féladag 1 ft 50 kr.
Vértisztító hatású a „Sárcsalivonát” : ára 1 üveg 3 ft, félüveg 1 ft 60 kr. **Epilepszia** (rosszbetegség) idegesség, ideges szív- és főfájásoknál rendkívüli hatással használhatók a „Liquor contra epilepsia”. Számos elismerő levél. 1 üveg 3 ft, félüveg 1 ft 60 kr.
Egyedül készítője: 7522
Váradi-féle gyógyszerár Szolyvahársfalva.

A Franklin-Társulat Budapesti Czim- és Lakjegyzéke

(X. évfolyam), megbízható, hivatalos adatok alapján készült és 1898. év elején jelent meg. A bővített tartalom dacára a könyv ára, vászonkötésben, most is csak 6 ft lesz. Figyelemre méltó a kötet, hogy a régi, bevált könyvet hasonló kiadvánnyal össze ne tévesztse. A kiadóhivatal — hová a lakás bejelentések és egyéb közlemények intézendők — IV., egyetem-utca 4. SZ. 2. VAD.

Dohányzók!
Cigaretták
papir nélkül!
MOPS
SUPERIORES
Tollszopóka szívarkák szabadalm. szűrővel.

BAYONETAS
Arjegyzéket díjtalanul küld 7349
EGGIMANN & HEDIGER, BIEL Schweiz
Vezérúrnök Magyarország részére :
Weiss és Langer cég Budapest, VI. Szerecsen-utca 8.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadóhivatalban Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Jól tanuló diák ifjainknak

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.)

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legújabb égyenes
SAVANYU-KÚT

Levélbéllyeg-kereskedés
PRÜCKLER J. C.
Budapest, IV., Régi posta-u. 5.
Alapított 1876. 7425
Veszek! Eladok! Cserélek!

Vörös kezek
vörös arc és orr ellen az egyetlen gyógyszer a **Radits-féle** 7438

Mirtus-fehérítő

Számtalan elismerőlevél
Artalmatlan. Egy üveg 2 ft.
Esti és napi poude a

Pulcheradin-poudre.
Egy doboz 50 kr. (fehér, rózsás, vagy crème).

Mirtus - crème
új találmányú bőrfinomító
arcs- és kézi crème, eltávolít minden bőrhibát. Nappal is használható. Egy tégely 1 ft.

Pulcheradin-szappan.
1 darab 40 kr., 3 db 1 ft 10 kr. Egyedül kapható a székfűző

Apostol gyógyszerárban
BUDAPEST,
VIII., József-körút 64. sz.
Baross- és Nap-utca között.

KENDIA. BUDAPEST, IV. Károly-u. 2. (Evang. iskola épület).
Nagy rakár valódi bőrszékék és karosszékben, jóval olcsóbb árban, mint eddig. Vélhető megrendelések gyors és pontos eszközölése. 7518

Ha szereti gyermekét,
használja a kitűnőnek elismert
Kárpáti
egészségi gyermek-tápkávé.
Kapható a legtöbb gyógyszerárban s minden nagyobb kereskedésben.
1 doboz ára 18 krajczár.
Budapesti főraktár: 7290
EGGER-féle gyógyszerár „Nádorhoz.”

Tessék kísérletet tenni
és meg fog győődni, hogy patkányok és poszterek kiirtására minden körülmények közt legbiztosabb a **László József** gyógyszerész által feltalált

patkány pusztító-szer.
Bámulatos hatását és biztos sikerét ezernyi ezer elismerő nyilatkozat bizonyítja.
Ára 1 doboznak 1 ft, 6 doboznak 5 ft, használati utasítással. — Kapható:

LÁSZLÓ JÓZSEF gyógyszerésznél
Maros-Ujvár (Erdély). 7466
Budapesti főraktár: **EGGER-féle gyógyszerár „Nádorhoz.”**
Váci-körút 17.

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás ellen
legjobb hatású szer a
RÉTHY-féle pemetefű-czukorka,
mely ezen bajokat gyorsan megszünteti. Kapható minden gyógyszerárban. Egy doboz ára 30 kr., 5 doboz 1 ft 50 kr-ért bérmentve küld 7264

Réthy Béla
gyógyszerész Békés-Csabán.
Csak akkor valódi, ha minden doboz fenekén aláírásom látható.

Báti kelmék gyönyörű udonságok
damaszt- és gaze okban, ponges, crep, armur stb. faconban; úgy mint fekete, fehér és színes selymekben, a jó hordhatóságért jótállással. Közvetlen elárultatás magánok részére, portó- és vámentesen igazi gyári árakon a házhoz szállítva. Ez meg ezer elismerő irat. Kérjen Ön mintákat a kívántak megjelölésével.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
királyi szállítók
selymekelmék-gyárak szövetsége Zürich. 7378

Csecsemők mesterséges táplálása

dr. Soxhlet tanár legújabb szabad.
tej-sterilizáló aparatusai

Eredeti gyártmány ára 13 ft.
Valamennyi ezek gyermekgyógyasoknak és betegápolás a a leg-szolidabb kivitelben és legolcsóbb árak mellett. 7474

KELETI J.-nél,
BUDAPEST,
IV. Koronaherceg-utca 17.
Kimerítő árjegyzék ingyen.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapest megjelent és kapható:

EGY RÚT KIS LEÁNY
TÖRTÉNETE
ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK
12—16 éves leányok számára.
Irta
B. BÜTTNER LINA.
Második bővített kiadás.
Goró Lajos rajzaival.
Ára füzve 1 ft 80 kr. Vászonkötésben 2 ft 50 kr.

CZERNY-féle
TANNINGENE
a legjobb, kipróbáltan artalmatlan
hajfestőszer
haj- és szakál-, valamint szemöldökfestésre, melyek a legegyszerűbb módon, már egyszeri használatnál is egész biztosan visszanyerik azon kifogástalan, fényes szőke, barna vagy fekete természetesen színt, a melyvel megoszulás előtt bírtak a mely sem szappannal való mosással, sem a gőzfürdőben meg nem fakul. Ára 2 ft 50 kr.
Törvényesen védett, lelkiismeretesen megvizsgált és valódi minőségben kapható
Anton J. Czerny cégnél, Bécs, XVIII., Carl Ludwigstrasse 6 (saját házában). Szétküldés postai utánvétellel. Prospektus ingyen és bérmentve. Raktár a nagyobb gyógyszerárakban és illatszertárlatokban. 7416
Vezérképviselő és magyarországi főraktár: Budapest **TÖRÖK JOZSEF** gyógyszerárban.

Krisztus a keresztfán és Jeruzsálem
óriási körkép. Látható.
reggel 9 órától este 4 óráig.
Az esti órákban villanyvilágítással.
Belépő díj 50 kr.
Gyermekjegy 30 krajczár.

6. SZÁM. 1898. BUDAPEST, FEBRUÁR 6. 45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 ft, POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ft, POLITIKAI UJDONSÁGOK félre — 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5 ft, Kétféle előfizetés: a postai megfizetésű viteldi is csatlakozó.

A MAGYAR KIRÁLYI FÖLDTANI INTÉZET.

A Z ÚJABB MAGYAR alkotmányos élet kezdetén, 1868. év július havában, **Gorove István** földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter földtani osztályt is szervezett miniszteriumában, hogy továbbra ne szorúljunk az osztrák cs. kir. földtani intézet szolgálataira. A következő 1869. év június 18-án a király jóváhagyta a magyar földtani intézet szervezését és ezzel egy új magyar tudományos intézetünk keletkezett s kezdte meg rendszeres működését.

Azóta 29 év folyt el, mely idő alatt az intézet munkakörével és gyűjteményeivel annyira nőtt és terjeszkedett, hogy ma már csak külön, saját céljaira való épületben férhet el és működhetik kellőleg.

Az intézet többszöri vándorlás után legutóbb a földmívelésügyi miniszterium nádor-útcái épületében talált szűk és észszerűtlen szállást. Végre a kormány elhatározta, hogy az intézet számára külön épület emel. Siettetten ez elhatározás megvalósítását, hogy a földtani intézet régi bőkezű pártfogója, dr. **Semsey Andor**, 1895 május hó 1-én 50,000 forintot

ajánlott föl, Budapest székes főváros pedig a városligeti Stefánia-úton 2000 négyszögletes területet ajándékozott e célra.

Daranyi Ignác földmívelésügyi miniszter, a vezetése alatt álló tudományos intézetek cél-szerű fejlesztését előmozdítani óhajtva, az építés ügyét nagy buzgósággal vette kezébe. Az ő javaslatára a törvényhozás 400,000 forintot szavazott meg az építkezésre. Ekkor pályázatot hirdetett, a melyen **Lechner Ödön** budapesti műépítész terve lett a nyertes, minek folytán őt bízta meg **Daranyi** miniszter a végleges tervek kidolgozásával, úgyszintén az építés munkála-

területét.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

6. SZÁM. 1898.

BUDAPEST, FEBRUÁR 6.

45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 ft, POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6 •

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ft, POLITIKAI UJDONSÁGOK félre — 4 •

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5 ft, Kétféle előfizetés: a postai megfizetésű viteldi is csatlakozó.

Kétféle előfizetés: a postai megfizetésű viteldi is csatlakozó.

A MAGYAR KIRÁLYI FÖLDTANI INTÉZET.

A Z ÚJABB MAGYAR alkotmányos élet kezdetén, 1868. év július havában, **Gorove István** földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter földtani osztályt is szervezett miniszteriumában, hogy továbbra ne szorúljunk az osztrák cs. kir. földtani intézet szolgálataira. A következő 1869. év június 18-án a király jóváhagyta a magyar földtani intézet szervezését és ezzel egy új magyar tudományos intézetünk keletkezett s kezdte meg rendszeres működését.

Azóta 29 év folyt el, mely idő alatt az intézet munkakörével és gyűjteményeivel annyira nőtt és terjeszkedett, hogy ma már csak külön, saját céljaira való épületben férhet el és működhetik kellőleg.

Az intézet többszöri vándorlás után legutóbb a földmívelésügyi miniszterium nádor-útcái épületében talált szűk és észszerűtlen szállást. Végre a kormány elhatározta, hogy az intézet számára külön épület emel. Siettetten ez elhatározás megvalósítását, hogy a földtani intézet régi bőkezű pártfogója, dr. **Semsey Andor**, 1895 május hó 1-én 50,000 forintot

ajánlott föl, Budapest székes főváros pedig a városligeti Stefánia-úton 2000 négyszögletes területet ajándékozott e célra.

Daranyi Ignác földmívelésügyi miniszter, a vezetése alatt álló tudományos intézetek cél-szerű fejlesztését előmozdítani óhajtva, az építés ügyét nagy buzgósággal vette kezébe. Az ő javaslatára a törvényhozás 400,000 forintot szavazott meg az építkezésre. Ekkor pályázatot hirdetett, a melyen **Lechner Ödön** budapesti műépítész terve lett a nyertes, minek folytán őt bízta meg **Daranyi** miniszter a végleges tervek kidolgozásával, úgyszintén az építés munkála-

területét.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.

A Magyar Királyi Földtani Intézet Palotája.